

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Petr Kuta

**Úpadkové delikty dle zákona o obchodních
korporacích**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Bc. Klára Hurychová, Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 22. 06. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 140 655 znaků včetně mezer.

Petr Kuta

V Praze dne 22. 6. 2023

Poděkování

Na prvním místě bych rád poděkoval vedoucí diplomové práce, JUDr. Bc. Kláře Hurychové, Ph.D., a to za veškeré cenné připomínky, trpělivost a zejména ochotu a vstřícnost, se kterou se mi při vedení diplomové práce věnovala.

Velké díky patří celé mojí rodině, která je pro mě tou největší životní motivací a štěstím, za neskutečnou podporu, kterou mi poskytovala po celou dobu mého studia.

Jmenovitě bych také rád poděkoval kolegyním Barboře Sveykovské, Adéle Houžvičkové a Patricii Hrubéšové, za jejich neskonalou oporu a nedocenitelné přátelství.

Obsah

Úvod	1
1. Skutková podstata úpadkového deliktu	3
1.1. Skutková podstata ve znění před novelou ZOK.....	5
1.1.1. Úpadkový delikt podle § 62 a 68 ZOK	5
1.1.2. Úpadkový delikt podle § 64 ZOK	5
1.1.3. Úpadkový delikt podle § 63 ZOK	7
1.2. Sjednocení a zobecnění skutkové podstaty úpadkového deliktu novelou ZOK	9
1.2.1. Změny v osobní působnosti.....	12
1.2.2. Změny v časové působnosti	15
2. Řízení ve věcech úpadkových deliktů	18
2.1. Nedostatky procesní úpravy před novelou ZOK.....	18
2.1.1. Procesní úprava k uplatnění postihu vydání prospěchu	19
2.1.2. Procesní úprava k uplatnění postihu vyloučení z výkonu funkce	20
2.1.3. Procesní úprava k uplatnění postihu ručení za dluhy obchodní korporace v úpadku.....	21
2.2. Společné řízení o úpadkových deliktech	25
2.2.1. Příslušnost insolvenčního soudu	27
2.2.2. Diskreční pravomoc soudu.....	29
2.3. Důkazní břemeno a důkazní povinnost v incidenčním sporu.....	31
2.4. Náklady řízení	38
2.4.1. Postavení nezajištěného věřitele.....	39
3. Odpovědnostní následky úpadkových deliktů.....	41
3.1. Postižitelnost žalobou na doplnění pasiv	41
3.2. Vydání prospěchu.....	45
3.2.1. Počítání doby, za kterou se vydává získaný prospěch.....	46
3.3. Vyloučení z výkonu funkce.....	47

3.3.1. Vyloučení v insolvenčním řízení.....	49
3.3.2. Vyloučení mimo insolvenční řízení	50
Závěr.....	52
Seznam použitých zdrojů	54
Abstrakt	58
Abstract	59

Úvod

Právní úprava úpadkových deliktů dostala v posledních letech zásadních změn. S účinností k 1. 1. 2021 nabytí účinnosti zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony (dále jen “novela ZOK”). Z důvodové zprávy¹ vyplývá, že cílem novely ZOK bylo mj. odstranit nedůvodné rozdíly mezi skutkovými podstatami tzv. úpadkových deliktů, vyřešit výkladové nejasnosti a duplicity, nedostatky v systematické úpravě atd. a přispět tak k celkovému zjednodušení právní úpravy. V mnohém byly tyto cíle naplněny, nicméně ani novelizovaná podoba zákona není nedostatků prostá. Jedním z dílčích cílů diplomové práce je proto analýza právní úpravy úpadkových deliktů v její podobě před novelou ZOK a po jejím přijetí. Nabízí se v tomto kontextu celá řada témat, nicméně ty, které s ohledem na komplexnost celé úpravy považuji za nejzásadnější, jsou (i) definiční pojetí skutkové podstaty úpadkového deliktu, která je nakonec stavebním kamenem celé problematiky, (ii) procesní úprava, která prošla pravděpodobně největší obměnou, (iii) jednotlivé postihy uplatňované za spáchání úpadkových deliktů, tedy sankční mechanismus.

S ohledem na to, že jedním z hlavních účelů právní úpravy úpadkových deliktů je zejména ochrana zájmů věřitelů, kterými budou předně zájmy majetkové, je dalším z cílů této práce vyložit změny zavedené novelou v kontextu jejich dopadu na postavení věřitele. Závěrem by tak mj. mělo dojít k posouzení, zda novela ZOK ovlivnila postavení věřitelů příznivě a zda je ochranný účel úpravy naplňován, nebo byl naopak narušen. Mělo by dojít k zodpovězení otázky, na kolik je pro věřitele reálné se prostřednictvím právní úpravy úpadkových deliktů domoci ochrany a zda se tak jedná o účinný nástroj k uplatňování postihů za toto deliktní jednání. V této souvislosti se nevyhneme rozboru jednotlivých sankčních postihů, a to zejména s ohledem na jejich kompenzační funkci. V ideálním případě by totiž skrze udělení sankcí měla být věřitelům poskytnuta možnost náhradního uspokojení jejich pohledávek, resp. alespoň částečně nahrazena hodnota majetkové podstaty obchodní korporace.

Nelze opomenout, že uplatněním postihu je sledován i veřejný zájem. Prostředky ochrany směřující proti osobám, které se dopustily úpadkového deliktu, by měly zároveň fungovat jako účinné sankční mechanismy. Jakýkoliv postih by ale měl v první řadě sloužit jako motivační či

---

¹ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, č. 33/2020 Dz. k § 63 až 68. In: Beck – online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck. Dostupné z: www.beck-online.cz.

prevenční nástroj, motivace členů orgánu k řádnému výkonu funkce a vedení, správě obchodní korporace. Teprve sekundárně, v případě, kdy osoba při této činnosti selže, nastoupí sankční funkce úpadkových postihů. Kromě náhrady majetkových hodnot tedy úprava sleduje i významný veřejný zájem na zajištění řádného fungování a vedení obchodních korporací, resp. řádném výkonu funkce členy jejich orgánů a jejich případné sankcionování za úpadkově deliktní jednání.

Shrnu tedy, že hlavním výzkumným cílem diplomové práce je analýza právní úpravy úpadkových deliktů s ohledem na cíle novely ZOK prezentované její důvodovou zprávou a s ohledem na obecný účel právní úpravy, za který považuji především kompenzační funkci vůči majetkové podstatě obchodní korporace v úpadku a sankční funkci vůči osobám, které porušením svých povinností při výkonu funkce k úpadku přispěly. Vzhledem k hojnému užití srovnávacího výkladu ke stavu právní úpravy před novelou ZOK a po jejím přijetí prostupuje celou prací zejména komparativní výzkumná metoda. Zpravidla předchází stručný výklad k původní úpravě vytyčující její problematické části (viz kap. 1.1 a 2.1), kdy cílem navazujícího výkladu k novelizovanému znění je mj. reflektovat, jak byly tyto nedostatky novelou ZOK adresovány a analyzovat stav aktuální právní úpravy. Úvodem jsou popsány některé základní funkce a teleologické cíle právní úpravy úpadkových deliktů. Dílčí témata pro diplomovou práci byla vybrána deskriptivně za účelem popisů jednotlivých aspektů právní úpravy a podání jejího základního výkladu právě za účelem zhodnocení naplnění popsanych základních funkcí a účelu normy. Jelikož úpadkové delikty představují komplexní koncept, jsou rozebrány analyticky tak, aby byl výklad systematický. Z toho důvodu je práce dělena na tři samostatné části zaměřující se vždy na dílčí část problematiky.

Výsledkem diplomové práce by mělo být především zhodnocení, zda aktuální podoba právní úpravy naplňuje svůj základní účel a funkce s ohledem na její vývoj v posledních letech a poskytuje tak účinné prostředky obrany, možnost úpadkové delikty efektivně postihovat a je proto dostatečným nástrojem ochrany věřitelů.

1. Skutková podstata úpadkového deliktu

Tradiční pojetí úpadkového deliktu můžeme popsat jako deliktní jednání osoby, která jakožto člen orgánu obchodní korporace porušením svých povinností při výkonu funkce zapříčinila úpadek obchodní korporace, resp. k němu přispěla. Jak v rámci vývoje české právní úpravy, tak v mezinárodní sféře se však konkrétní definiční pojetí tohoto deliktního jednání liší, ať už v rozsahu skutkových okolností, které musí být naplněny, okruhu odpovědných osob nebo např. sankcemi, které mohou být uděleny.

Právní úprava úpadkových deliktů úzce souvisí s pravidly *corporate governance*.² Postihy, které právní úprava totiž spojuje se spácháním úpadkových deliktů, mohou být chápány jako sankční a motivační mechanismy, které směřují k zajištění řádného výkonu funkce členy orgánů obchodní korporace. Obecně tak přispívají k řádné správě a řízení společnosti a jsou tak do jisté míry nástrojem *corporate governance*. Český právní řád však nedisponuje komplexní kodifikací této problematiky, tato pravidla mohou být pouze dovozována z fragmentů roztroušených v celém právním řádu.³ V mezinárodní sféře se dnes přitom vyskytují právní úpravy, které komplexní úpravou této problematiky disponují. Například ve vztahu ke konceptu postihu diskvalifikace je dnes v Evropské unii za nejkvalitnější považován⁴ anglický *Company Directors Disqualification Act 1986*.⁵ Vzhledem ke specifčnosti českého právního systému však není možné jednoduše implementovat zahraniční právní modely, ale je třeba vždy zohlednit okolnosti a specifika českého trhu a práva.⁶ V našem právním řádu dnes proto můžeme, spíše než určit jednotný modelový směr nebo inspirační zdroj, sledovat implementaci dílčích institutů ze zahraničních právních systémů adaptovaných do českého právního řádu.

Inspirační základ české právní úpravy úpadkových deliktů lze spatřovat v anglickém konceptu tzv. *wrongful trading*.⁷ Zvláštní sankční povinnost při úpadku obchodní korporace

² K výkladu pojmu viz blíže: HURYCHOVÁ, Klára. *OECD zveřejnila revidované Principy corporate governance*. Obchodněprávní revue, 2015, č. 10, s. 302-304.

nebo KÚDELKOVÁ, Michaela. (2006). *Corporate Governance - Správa a řízení společností*. [online; cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/řízení-a-sprava-spolocnosti/corporate-governance---sprava-a-řízení-spolocnosti--2566/>.

³ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz. k § 44 až 75. In: Beck – online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck. Dostupné z: www.beck-online.cz.

⁴ Tamtéž.

⁵ *Company Directors Disqualification Act 1986*. Dostupný z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/46/contents>.

⁶ Důvodová zpráva 90/2012. op. cit. pozn. 3. k § 44 až 75.

⁷ K výkladu pojmu viz blíže: HURYCHOVÁ, Klára. *K institutu wrongful trading v anglickém právu a jím inspirovanému ručení při úpadku dle § 68 z. o. k*. In: HURYCHOVÁ, Klára, BORSÍK, Daniel (eds.) *Corporate governance*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 156-159.

v podobě povinnosti kompenzovat věřitelům zkrácení jejich pohledávek při úpadku obchodní korporace je institutem známým z anglického *Insolvency Act 1986*,⁸ který jej zavádí jako specifickou sankci právě za *wrongful trading* nebo *fraudulent trading*⁹ a který byl koncepčním základem původní úpravy sankčního ručení při úpadku obchodní korporace podle ustanovení § 68 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) (dále jen „ZOK“ nebo „zákon o obchodních korporacích“), ve znění do 31. 12. 2020.

Pokud bychom tak chtěli určit původ samotné definice skutkové podstaty úpadkového deliktu, mohli bychom za něj rezervovaně označit právě anglický koncept *wrongful trading*. Nutno však podotknout, že výsledná podoba české adaptace v podobě ručení podle § 68 ZOK se od své anglické předlohy značně lišila. Podoba adaptace anglického konceptu *wrongful trading* do českého právního řádu byla navíc mnoha odborníky značně kritizována (viz např. K. Hurychová¹⁰ nebo M. Vrba¹¹). Zatímco česká úprava byla převážně sankční povahy, kdy zakládala ručení za dluhy potenciálně do neomezené výše, u anglické převládá funkce kompenzační, kdy výše náhrady odpovídá skutečnému snížení uspokojení pohledávek věřitelů. Zásadní rozdíl představoval také způsob naložení se získaným výtěžkem. Podle anglického konceptu tvoří výtěžek součást majetkové podstaty vypořádávané v insolvenčním řízení, podle české úpravy však představoval individuálně vymožené plnění věřitele (k odlišnostem blíže K. Hurychová¹²). Nicméně přes tyto rozdíly lze v anglické předloze spatřovat jasný koncepční základ, ke kterému se hlásila i důvodová zpráva.¹³

Novelou ZOK byla úprava sankčního ručení podle § 68 ZOK již nahrazena zcela novým odpovědnostním konceptem za nedostatek majetku obchodní korporace v úpadku - tzv. žalobou na doplnění pasiv (viz kap. 3.1), který podobu skutkové podstaty úpadkového deliktu dále modifikoval a který pro změnu čerpá z právní úpravy francouzské.^{14 15}

---

⁸ V aktuálním znění dostupný z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/contents>.

⁹ K výkladu pojmu viz blíže: HURYCHOVÁ, K. op. cit. pozn. 7. s. 157.

¹⁰ Tamtéž. s. 162-167.

¹¹ VRBA, Milan. *Odpovědnost za nedostatek majetku při úpadku obchodní korporace*. Obchodní právo, 2020, č. 11-12, s. 29-30.

¹² HURYCHOVÁ, K. op. cit. pozn. 7. s. 155-167.

¹³ Důvodová zpráva 90/2012. op. cit. pozn. 3. k § 44 až 75.

¹⁴ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 66 odst. 1 písm. b).

¹⁵ Francouzský obchodní zákoník (*Code de commerce*). článek L 651-1 a násl. Dostupný z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000005634379/.

1.1. Skutková podstata ve znění před novelou ZOK

V právní úpravě zákona o obchodních korporacích ve stavu do 31. 12. 2020 bylo v podstatě možné rozlišovat prostým jazykovým výkladem několik skutkových podstat úpadkového deliktu. Přestože tyto skutkové podstaty sledovaly v zásadě shodné deliktní jednání, jednotlivé sankční instituty popisovaly toto jednání odlišně a fakticky tak vyčleňovaly odlišné skutkové podstaty úpadkového deliktu.

1.1.1. Úpadkový delikt podle § 62 a 68 ZOK

První skutková podstata mohla být spatřována v právní úpravě vydání prospěchu podle § 62 ZOK a ručení členů orgánů při úpadku obchodní korporace podle § 68 ZOK. Obě ustanovení v lehce odlišných textacích stanovily skutkovou podstatu úpadkového deliktu následovně: *“věděli nebo měli a mohli vědět, že je obchodní korporace v hrozícím úpadku podle jiného právního předpisu, a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili za účelem jeho odvrácení vše potřebné a rozumně předpokládatelné.”*

Předpokladem pro udělení povinnosti k vydání prospěchu a založení povinnosti ručení tak bylo subjektivní vědomí člena orgánu, že obchodní korporaci hrozí úpadek nebo alespoň objektivní skutečnost, že o hrozbě vědět měl a mohl (přičemž nevědomost samotná mohla být příčinou porušení péče řádného hospodáře v důsledku pasivního přispění k úpadku). Kumulativně člen orgánu v rozporu s povinností jednat s péčí řádného hospodáře nezasáhl proti hrozícímu úpadku, resp. neučinil alespoň vše potřebné a rozumně předpokládané, aby úpadku zabránil. Podmínkou k naplnění skutkové podstaty přitom nebylo explicitně aktivní způsobení úpadku, resp. přispění k němu (nicméně možnost komisivního jednání pro naplnění skutkové podstaty podle § 62 a 68 ZOK byla dovozována¹⁶).

1.1.2. Úpadkový delikt podle § 64 ZOK

Další skutkovou podstatu vyčteme z dřívější textace ustanovení § 64 odst. 1 ZOK – Důvody vyloučení: *“...výkon funkce osobou podle § 63 s přihlédnutím ke všem okolnostem případu vedl k úpadku obchodní korporace.”*

Narozdíl od první skutkové podstaty je tu zcela zřejmé zpřísnění. Skutkovou podstatou nejsou sledovány okolnosti typu, zda člen orgánu o (hrozícím) úpadku věděl nebo mohl vědět a

---

¹⁶ ŠUK, Petr. *§ 68 [Ručení členů orgánů při úpadku obchodní korporace]*. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Zákon o obchodních korporacích. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 195, marg. č. 3.

zda učinil jakékoliv kroky, aby mu zabránil. K naplnění skutkové podstaty stačí objektivní skutečnost, že výkon funkce vedl k úpadku obchodní korporace. Z textu ustanovení dokonce ani výslovně nevyplývá, že výkon funkce měl vést k úpadku v důsledku porušení povinností.

Jistým korektivem tvrdosti citované právní úpravy bylo ustanovení § 64 odst. 3 písm. b) ZOK, dle něhož insolvenční soud nerozhodne o vyloučení toho, kdo: „*vynaložil takovou péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba v obdobném postavení.*“ Toto pravidlo mj. odpovídá obecnému korektivu zavedenému již ustanovením § 52 odst. 1 ZOK dle aktuálního znění i znění před novelou ZOK. Jeho účelem je poskytnout objektivní vodítko k posouzení jednání člena orgánu. Někteří autoři¹⁷ nicméně poznamenávají, že tento korektiv může být v jistých ohledech problematický ve vztahu k aplikaci pravidla podnikatelského úsudku. Pro aplikaci ustanovení § 52 odst. 1 ZOK na posouzení jednání osoby si totiž bude muset soud utvořit představu rozumně pečlivé osoby a posoudit, jak by taková osoba jednala v obdobné situaci a v obdobném postavení posuzovaného člena orgánu. Jak je tedy doktrínou vytýkáno,¹⁸ hrozí tímto postupem narušení pravidla podnikatelského úsudku a krátkozraké posuzování soudy, že jednání osob naplnilo znaky porušení péče řádného hospodáře jen proto, že by jiná rozumně pečlivá osoba mohla zvolit odlišný postup.

Jak uvádí I. Štenglová a B. Havel,¹⁹ směřuje toto pravidlo k objektivizaci standardní péče, tak aby sloužila jako jakýsi obecný rozumný standard pro posouzení konkrétního posuzovaného jednání s ohledem na okolnosti daného případu. Nicméně, přesto, že se nejedná o požadavek na péči nadstandardní, mělo by být tímto pravidlem vždy přihlédnuto i k subjektivním možnostem posuzované osoby, resp. její případné odbornosti, znalostem a schopnostem, které je povinna při výkonu své funkce využívat. Nakonec člen orgánu při výkonu funkce odpovídá pouze za dodržení řádného postupu při jejím výkonu, ale ne za výsledek své činnosti.²⁰ Pokud tedy člen statutárního orgánu vykonával svou funkci řádně, tj. v souladu s povinnostmi jednat s péčí řádného hospodáře, vyhnul se postihu diskvalifikace podle § 63 a 64

---

¹⁷ LASÁK, Jan. § 52 [Péče řádného hospodáře, obrácené důkazní břemeno]. In: ALEXANDER, Juraj, ARABASZ, Jindřich, ČÁP, Zdeněk, DĚDIČ, Jan, DOLEŽIL, Tomáš, FILIP, Václav, HRABÁNEK, Dušan, KŘÍŽ, Josef, KUBÍK, Martin, LÁLA, Daniel, LASÁK, Jan, MAREK, Radan, MAULEOVÁ, Jana, NĚMEC, Libor a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. Právní stav komentáře k 1.1.2014 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-5-27]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil. § 52 [Péče řádného hospodáře, přenos důkazního břemene]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op. cit. pozn. 16, s. 159, marg. č. 1.

²⁰ Ustanovení § 159 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník případně Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011. Dostupný z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgnpw4427gi3tenci>.

ZOK (respektive jakékoliv sankci plynoucí z právní úpravy úpadkových deliktů), i kdyby výkon jeho funkce ve svém důsledku vedl k úpadku obchodní korporace.²¹

1.1.3. Úpadkový delikt podle § 63 ZOK

Odlišností oproti skutkové podstatě popsané v bodu 1.1.2 však obsahovalo ustanovení § 63 odst. 2 ZOK – Rozhodnutí o vyloučení: *“To platí obdobně o tom, kdo v době vydání rozhodnutí o úpadku členem statutárního orgánu obchodní korporace nebo osobou v obdobném postavení již nebyl, ale jehož dosavadní jednání k úpadku obchodní korporace zřejmě přispělo.”*

V tomto případě nejen, že stačí “pouhé” přispění k úpadku, z textace navíc nevyplývá, že musí jít o jednání při výkonu funkce, nýbrž jím může být obecně jakékoliv jednání i s výkonem funkce přímo nesouvisející. Přitom se za toto jednání uděluje stejný postih jako v případě deliktu podle § 64 ZOK výše, a sice sankce diskvalifikace. Toto ustanovení, které nám tak obecně stanovuje podmínky pro vydání rozhodnutí o vyloučení z důvodů obsažených v § 64 ZOK, nám však zároveň naprosto nesystematicky zařazuje odstavec, který pamatuje na bývalé členy orgánu a uvádí, že ustanovení § 63 ZOK (včetně § 64 ZOK) platí obdobně pro toho, kdo v době rozhodnutí o úpadku členem orgánu již nebyl. Nicméně zároveň modifikuje skutkovou podstatu a na rozdíl od podmínky, že výkon funkce vedl k úpadku, postihuje případy, kdy jednání k úpadku (pouze) přispělo. Nejen, že se jedná o patrně odlišné a různě široké skutkové podstaty, ale pro případ bývalých členů je navíc nelogicky úprava přísnější. Z důvodu tohoto systematicky nešikovného zařazení a nejasné textace byla aplikace a vymezení rozsahu, v jakém se úprava vyloučení na bývalé členy aplikuje, matoucí.

Někteří autoři²² došli k závěru, že se ustanovení § 63 a 64 ZOK na bývalé členy užije plně, přičemž shodně upozorňovali na nepřiměřené zpřísnění skutkové podstaty způsobené právě volnější formulací § 63 ZOK. Navíc shodně prezentují názor, že textace fakticky umožňuje postihovat jakékoliv jednání, kterým nemusí být jen výkon funkce. Nicméně vždy musí jít o jednání, při kterém je člen orgánu povinen postupovat s péčí řádného hospodáře. Rozsah povinnosti péče řádného hospodáře však zůstává samozřejmě stejný. Tedy ani v případě bývalých členů nebude posuzován přísněji, soud bude postupovat stejně jako u současných členů ve funkci a posoudí konkrétní okolnosti případu, tedy z jakého důvodu a jakým způsobem se dostala

²¹ ŠUK, Petr. § 64 [Důvody vyloučení]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op. cit. pozn. 16. s. 188, marg. č. 3.

²² ALEXANDER, Juraj. § 63 [Proces vyloučení]. In: ALEXANDER, J., ARABASZ, J. op. cit. pozn. 17. [cit. 2023-5-16].

obchodní korporace do úpadku a zda lze příčinu spatřovat v jednání bývalého člena, kterým došlo k porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře.

Také autoři novely ZOK v důvodové zprávě²³ výslovně uvádějí, že: *“...zatímco v případě diskvalifikace v insolvenčním řízení současných členů je třeba, aby výkon funkce vedl k úpadku (§ 64 odst. 1 ZOK), u členů bývalých postačí, pokud k úpadku zřejmě přispěl. V druhém případě tak může být výkon funkce pouze některou z více podmínek vzniku úpadku, což úpravu činí neodůvodněně přísnější, přestože by podmínky měly být v obou případech stejné.”*

Již z tohoto krátkého shrnutí je zřejmé, že tehdejší právní úprava byla nedůvodným rozlišováním jednotlivých skutkových podstat podmiňujících uplatnění rozdílných odpovědnostních následků až zbytečně komplikovaná a nabízela spoustu výkladových nejasností i praktických problémů. Navíc jednotlivé sankce byly ukládány v odlišných procesních režimech (viz část 2), což věřitelům jejich uplatnění výrazně ztěžovalo. Velmi zjednodušeně lze shrnout, že tehdejší právní úprava rozlišovala situace, kdy (i) člen orgánu neučinil vše potřebné a rozumně předpokladatelné za účelem odvrácení úpadku, (ii) výkon jeho funkce s přihlédnutím ke všem okolnostem vedl k úpadku, nebo (iii) jeho dosavadní jednání zřejmě přispělo k úpadku. Tato diferenciací skutkových podstat přitom pro právního laika ani nemusela být zcela seznatelná. Vezmeme-li v potaz, že s některými výkladovými aspekty se marně potýkali i odborníci, teprve pro samotné členy orgánů, věřitele i další osoby zúčastněné na úpadku společnosti muselo být zvláště obtížné některé situace, resp. skutkové podstaty rozeznat a v návaznosti zvolit i správný procesní postup.

Ve výsledku je kromě rozmanitosti skutkových podstat popsané výše v bodech 1.1.1 až 1.1.3 patrná také zásadní nesourodost v rozsahu osobní působnosti právní úpravy a determinace časového období, za které měla odpovědnost členů orgánu vyvstávat. Například sankce ručení podle § 68 ZOK a vydání prospěchu podle § 62 ZOK koncipovala odpovědnost na základě zvláštní povinnosti vyvstávající až při úpadku obchodní korporace nebo v jeho blízkosti. Naopak sankce vyloučení odpovědnost dovozovala obecněji z povinnosti řádného výkonu funkce, která trvá po celou dobu existence obchodní korporace. Dále institut ručení a diskvalifikace mohl být uplatněn výhradně proti členu statutárního orgánu (včetně členů bývalých a osob v obdobném postavení), popřípadě také vůči vlivné a ovládající osobě vzhledem k § 76 odst. 2 a 3 ZOK.

---

²³ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 66.

Zato vydání prospěchu mohlo být dříve požadováno po členu jakéhokoliv orgánu obchodní korporace. K působnosti úpravy viz blíže body 1.2.1. a 1.2.2.

1.2. Sjednocení a zobecnění skutkové podstaty úpadkového deliktu novelou ZOK

Pro vyloučení výkladových i aplikačních problémů dřívější právní úpravy byla novelou ZOK zavedena nová skutková podstata úpadkového deliktu. Jejím účelem je definici sjednotit, zobecnit a jednoznačně vymežit, co je skutkovou podstatou úpadkového deliktu, tak aby bylo možné tuto definici obecně uplatnit na jakékoliv jednání, které svým obsahem naplňuje tradiční pojetí úpadkového deliktu (jak je definováno v úvodu této části).

Potenciálem nové skutkové podstaty tak bylo mj. úpravu úpadkových deliktů výrazně zpřehlednit a zjednodušit. Dosavadní úprava vydání prospěchu (§ 62 ZOK) a zákonného ručení (§ 68 ZOK) byla nahrazena zcela novým ustanovením § 66 ZOK. Skutková podstata úpadkového deliktu v aktuálním znění zákona o obchodních korporacích účinném od 1. 1. 2021 obsažená v ustanovení § 66 odst. 1 ZOK je následující: *“Přispěl-li člen statutárního orgánu porušením svých povinností k úpadku obchodní korporace a bylo-li v insolvenčním řízení již rozhodnuto o způsobu řešení úpadku obchodní korporace...”*. Objektivní předpoklad, že člen statutárního orgánu přispěl porušením svých povinností k úpadku obchodní korporace tak jednoduše nahradil dřívější jednotlivé skutkové podstaty. *A priori* se zjišťuje objektivní skutečnost, zda člen porušením svých povinností přispěl k úpadku obchodní korporace. Shodně je skutková podstata vymezena i pro účely rozhodnutí o diskvalifikaci člena orgánu v insolvenčním řízení, které je vydáváno akcesoricky, pokud je rozhodnuto o povinnosti člena podle ustanovení § 66 odst. 1 ZOK (viz kap. 2.2).

Porušení povinností přitom nechápeme úzce jen jako porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře (viz původní ustanovení § 62 a 68 ZOK), nýbrž je nyní interpretováno následovně: *„Porušením povinností je třeba rozumět především porušení povinnosti spravovat záležitosti společnosti, případně povinnosti k obchodnímu vedení závodu... Při posuzování jednotlivých případů je přitom třeba vycházet ze standardu výkonu funkce kladeného na členy volených orgánu – péče řádného hospodáře.”*²⁴ Oproti vymezení původní právní úpravy vztahující porušení na porušení povinností vyplývající z povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, tak podle nové právní úpravy můžeme porušení chápat širěji jako porušení jakékoliv povinnosti související s výkonem funkce. Péče řádného hospodáře však zůstává základním

---

²⁴ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 66.

standardem, předpokladem pro řádný výkon funkce, který by tak měl být východiskem pro posuzování konkrétních případů. Lze presumovat, že v praxi tak stále často půjde právě o porušení povinností, které bude vyplývat z porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře (shodně M. Vrba²⁵), nicméně aktuální znění zákona ve své textaci dává prostor i extenzivnějšímu výkladu, kdy nelze vyloučit i dopad na širší okruh pochybení.

Při úpadku obchodní korporace to navíc budou zpravidla všichni členové statutárního orgánu, kteří nějakým způsobem, přímo či nepřímo, aktivně či pasivně, zásadně nebo marginálně přispějí k jejímu úpadku. Je tak nutné připomenout, že porušení povinností je *sine qua non* podmínkou ke vzniku odpovědnosti za úpadkový delikt a při dodržení všech povinností, které mohou z výkonu funkce vyplývat a zachování standardu péče řádného hospodáře, odpovědnost podle § 66 ZOK nevzniká.²⁶ Je tak zachován zcela zásadní princip korporátního práva, tzv. *safe harbour*,²⁷ a tedy jistota pro členy statutárního orgánu, že pokud budou vykonávat funkci řádně, v souladu s požadavky, které jsou na funkci kladeny a budou dodržovat standard péče řádného hospodáře, budou chráněni před postihy podle § 63 až 66 ZOK. Nicméně vzhledem k relativně neurčitému a potenciálně extenzivnímu znění současné skutkové podstaty úpadkového deliktu je tato jistota přinejmenším otřesena. Je k zamyšlení, zda toto nové pojetí přece jen nebude mít širší dopad na instituty jako *business judgement rule*²⁸ a potenciálně nenaruší běžnou obchodní činnost a podnikatelský rozvoj společnosti, když se členové statutárního orgánu budou možná z obav ze spáchání úpadkového deliktu raději vyhýbat podstupování, za jiných okolností běžného, podnikatelského rizika.

Ve stejném kontextu lze vnímat předpoklad přispění k úpadku: „*Formulace „přispěl k úpadku“ lépe vyjadřuje, co lze ze stávající úpravy jen dovozovat (argumentem a maiori ad minus): postihuje případy, kdy k úpadku člen orgánu přispěl svou aktivní činností. Navrhovaná dikce tak bude napříště postihovat případy jak aktivního přivození úpadku, tak případy jeho neodvracení (k tomu srov. níže, důvodovou zprávu k písm. b).*“²⁹ Úpadek společnosti může nastat

²⁵ VRBA, M. op. cit. pozn. 11. s. 33.

²⁶ OŽANA, Jan, FOREJT, Jan. (2020). *Nová pravidla odpovědnosti členů statutárního orgánu podle velké novely ZOK aneb bude výkon funkce člena statutárního orgánu jen pro odvážné?* [online; cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nova-pravidla-odpovednosti-clenu-statutarniho-organu-podle-velke-novely-zok-aneb-bude-vykon-funkce-clena-statutarniho-organu-jen-pro-odvazne-112140.html?mail>.

²⁷ K výkladu pojmu viz např.: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil. § 51 [Pravidlo podnikatelského úsudku a pokyny nejvyššího orgánu]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 166, marg. č. 10.

²⁸ K výkladu pojmu viz např.: ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 190-191.

²⁹ OŽANA, J., FOREJT, J. op. cit. pozn. 26.

i v důsledku objektivních a ze strany statutárního orgánu nekontrolovatelných událostí, tedy nezávislých na jejich jednání (např. recese trhu v důsledku pandemie). Přispění k úpadku tak může mít povahu jak aktivního, tak pasivního jednání (resp. nekonání) spočívající např. v nepřijetí potřebných opatření k zabránění nebo předejití úpadku. Navíc užití slova „přispět“ nemá jednoznačný výklad a je tak neurčitým právním pojmem. Význam není dokonce upřesněn ani adjektivem, které by mohlo poukazovat na určitou intenzitu nebo opakovanost.³⁰ Současná textace tedy umožňuje značně extenzivní výklad a pokrývá širokou škálu možných pochybení členů orgánu, které *ex lege* ani nemusejí dosahovat určité závažnosti. Jediným limitem je faktické přispění k úpadku společnosti, kdy ale i zdánlivě zanedbatelná pochybení mohou v důsledku, i ve svém souhrnu, přispět k úpadku. Důvodová zpráva³¹ uvádí některé případy, které poukazují spíše na závažná pochybení, které mohou mít až trestněprávní důsledky, nicméně ze znění zákona nic takového přímo nevyplývá, a proto nelze bez dalšího vykládat takto restriktivně. Přispění k úpadku ze strany člena orgánu přitom může být pouze jednou z mnoha příčin úpadku, navíc pouze marginální.³² Stejnou cestou výkladu, kdy k založení odpovědnosti za nedostatek majetku obchodní korporace a způsobení úpadku, stačí i pokud je porušení povinností jen jednou z více příčin, se ubírá také vzorová francouzská právní úprava.³³

Bude zajímavé sledovat, jak se k této problematice postaví judikatura, nakonec záleží především na úvaze a výkladu soudu, aby stanovil určité výkladové mantinely a konkrétněji tak vymezil skutkovou podstatu úpadkového deliktu.

Potenciální rozšíření úpadkové odpovědnosti členů statutárního orgánu nicméně nevyplývá pouze věcně z výkladu *porušení povinností*, tedy okruhu, kterých povinností se může porušení povinností členů týkat, a *přispění k úpadku*, tedy jednání, na které nová právní úprava dopadá (aktivní i pasivní jednání) popsáném výše. V úvahu musíme vzít také o osobní působnost (k okruhu odpovědných osob viz blíže bod 1.2.1) a časovou působnost právní úpravy (blíže viz 1.2.2).

Prozatím lze tedy ze znění § 66 ZOK presumovat, že došlo k rozšíření potenciálních odpovědnostních rizik členů statutárního orgánu, zpřísnění skutkové podstaty úpadkového deliktu. Toto bude nepochybně pozitivně přijímáno ze strany věřitelů – pochopitelně, jakékoliv zvýšení

³⁰ OŽANA, J., FOREJT, J. op. cit. pozn. 26.

³¹ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 66 odst. 1 písm. b).

³² OŽANA, J., FOREJT, J. op. cit. pozn. 26.

³³ Rozhodnutí francouzského Kasačního soudu, obchodní komora: Cour de Cassation, Chambre commerciale, du 30 novembre 1993, n° 91-20.554, Bull. civ. IV, n° 440. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000007031640>.

nároků na řádný výkon funkce a rozšíření fiduciárních povinností bude prospívat věřitelům a poskytne jim větší kontrolu a prostor pro uplatňování postihů. Lze očekávat, že skutková podstata bude častěji naplňována a bude také snazší porušení povinností prokázat. Tato změna je proto pro věřitele významná nejen na úrovni hmotněprávní, ale především také na úrovni procesní. Zjednodušení a teoretické rozšíření skutkové podstaty totiž nepřímou usnadní také její prokázání, a tedy i dokazování v soudním řízení (*contra* viz výklad kap. 2.3).

K zásadní změně a zpřísnění došlo mj. také ve znění skutkové podstaty, jejíž naplnění je podmínkou pro vyloučení osoby z funkce člena orgánu mimo insolvenční řízení, které sice není ve své podstatě postihem za úpadkový delikt, nicméně zmínka k němu je podstatná k podání celkového výkladu problematiky (blíže viz 3.3.2).

1.2.1. Změny v osobní působnosti

Jak bylo již výše naznačeno, odpovědnost za úpadkové delikty prošla také změnami týkajícími se okruhu odpovědných osob a doby zkoumané ve vztahu k porušení povinností. Dle dřívější právní úpravy jsme mezi odpovědné osoby z úpadkových deliktů mohli zařadit členy všech volených orgánů pro účely § 62 ZOK, členy statutárního orgánu podle § 68 odst. 1 ZOK, toto ustanovení odpovědnost vztahovalo zároveň na bývalé členy orgánu. Okruh odpovědných osob byl dále rozšířen ustanovením § 69 odst. 2 ZOK, které zahrnovalo osoby v obdobném postavení člena statutárního orgánu a nakonec ustanovení § 76 ZOK, který stanovil, že znění § 63 až 66 a 68 ZOK se použije obdobně na vlivnou nebo ovládající osobu. Právě vztažení povinnosti ručení podle § 68 ZOK na vlivné a ovládající osoby při úpadku obchodní korporace bylo odbornou veřejností shledáváno zvláště problematickým. Například P. Čech³⁴ poukázal na výkladový problém ustanovení § 76 odst. 3 ZOK, které potenciálně narušovalo majetkovou samostatnost kapitálových společností při úpadku. Na problematický výklad ustanovení § 76 odst. 3 ZOK upozorňuje také K. Hurychová.³⁵

Se zrušením a nahrazením institutu ručení byly z úpravy vypuštěny pojmy osoby vlivné a ovládající. Odkaz v ustanovení § 76 odst. 2 a 3 ZOK nebyl zákonodárci považován za vhodný vzhledem k široké definici vlivných osob, která do odpovědnosti zahrnovala i takové osoby, které by obchodní korporaci ovlivnily i jedinkrát.³⁶ Přitom, stejně jako osoby ovládající, které vliv ale skutečně nevykonávají, nelze ani osoby vlivné, které vliv uplatnily pouze jednorázově považovat

³⁴ ČECH, Petr. *Nad několika rekodifikačními nejasnostmi*. Obchodněprávní revue, 2012, č. 11-12, s. 324-329.

³⁵ HURYCHOVÁ, K. op. cit. pozn. 7, s. 166.

³⁶ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 69.

za osoby fakticky se nacházející v postavení člena statutárního orgánu³⁷ (ke shodnému závěru dospěla i francouzská judikatura³⁸). Předpokladem pro uplatnění odpovědnosti ručení za dluhy společnosti podle tehdejšího ustanovení § 68 ZOK bylo porušení péče řádného hospodáře, k níž samozřejmě vlivná ani ovládající osoba povinnost bez dalšího nemá. Proto bylo pro aplikaci § 68 ZOK zapotřebí, aby jim byla povinnost péče řádného hospodáře *ad hoc* v podstatě přiznána v situacích, kdy byly v natolik silném postavení, že fakticky zastávaly funkci statutárního orgánu a kompetence skutečných členů orgánu byly potlačeny.³⁹

Původní okruh vlivných a ovládajících osob byl nově začleněn zněním § 69 odst. 2 ZOK, který však na rozdíl od minulé úpravy zajišťuje, že odpovědnostní postihy budou uplatňovány pouze vůči osobám, které vliv na obchodní korporaci vykonávaly skutečně, dlouhodobě a díky tomuto vlivu ji fakticky řídily.

Osoby ve faktickém postavení statutárního orgánu (faktičtí či stínoví vedoucí), jak vymezuje aktuální znění zákona, jsou totiž obvykle i osobami vlivnými a ovládajícími, nicméně ve srovnání s pojetím ovládání podle ustanovení § 74 odst. 1 ZOK budou na rozdíl od pouhé možnosti rozhodující vliv vykonávat, vliv skutečně uplatňovat. V případě, kdy tak určitá osoba skutečně uplatňuje vliv a fakticky se staví do pozice statutárního orgánu, resp. atrahuje si jeho působnost, je logické, že v zájmu zachování smyslu a účelu zákona spočívajícím v ochraně obchodní korporace a s ní spřízněných osob, dojde také k přenosu odpovědnosti a fiduciárních povinností s výkonem funkce spjatých. Nicméně u osob, které k takovému jednání mají pouze možnost, ale skutečně ji nevyužijí nebo ji využijí jen jednorázově, postrádá vztahování odpovědnosti smysl, v takových případech se totiž tyto osoby nedostávají do faktické role statutárního orgánu. Nutno však podotknout, že ustanovení § 69 odst. 2 ZOK je v právní úpravě v podstatě nadbytečné, když odpovědnost faktických vedoucích podle ustanovení § 63 až 66 ZOK je zakotvena již ustanovením § 62 odst. 1 ZOK.⁴⁰

Novela ZOK zněním § 69 odst. 2 ZOK navíc jednotně vztáhla úpravu i na osoby v obdobném postavení člena statutárního orgánu a bývalé členy (i zde se jedná pouze o systematickou změnu, jinak platilo již dříve). Zakotvení aplikovatelnosti ustanovení o úpadkových deliktech na bývalé členy orgánu však byla již v minulé právní úpravě také

³⁷ ŠUK, Petr. § 69 [Společné ustanovení]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op cit. pozn. 27, s. 236, marg. č. 23.

³⁸ Rozhodnutí francouzského Kasačního soudu, obchodní komora: *Cour de Cassation, Chambre commerciale, du 26 juin 2001, 98-20.115*. Dostupný z: <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000007420119>.

³⁹ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. § 76 [Obdobné použití pravidel o ovládajících a ovládaných osobách]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op. cit. pozn. 16, s. 219, marg. č. 12.

⁴⁰ ŠUK, Petr. § 69 [Společné ustanovení]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op cit. pozn. 27, s. 235, marg. č. 17.

kritizována jako nadbytečná.⁴¹ Teleologickým výkladem totiž může být vždy dovozena, navíc je zřejmé, že odpovědnost z úpadkového delikt nemůže být podmíněna aktuálním výkonem funkce. Pro naplnění skutkové podstaty je podstatná pouze skutečnost, zda osoba funkci vykonávala v době, kdy se porušení povinností dopustila. Pokud výkon funkce následně zanikl např. odstoupením, nemůže to být příčinou zániku odpovědnosti. Nakonec takto jsou koncipovány i další postihy související s porušením péče řádného hospodáře. Navíc účel postihu je zachován i v případě, že se jedná o bývalého člena orgánu, za příklad lze vzít postih diskvalifikace, který by se při uplatnění na bývalé členy orgánu mohl jevit jako obsoletní. Důsledkem diskvalifikace však není pouze vyloučení člena orgánu z aktuálního výkonu funkce, ale především také zabránění v dalším výkonu do budoucna a stejně tak v dalších obchodních korporacích. Konkrétně u diskvalifikačního rozhodnutí je tak zároveň významný veřejný zájem na jeho vydání,⁴² který trvá i poté, co výkon funkce skončil.

Bylo by tak proti smyslu a účelu právní normy, kdyby osoba, která již funkci nevykonává, ale za dobu jejího výkonu porušila své povinnosti a splnila podmínky pro udělení postihu, byla z jeho uplatnění vyloučena jen proto, že již funkci nezastává. Skončením výkonu funkce tak osoba nemůže být vyloučena z odpovědnosti a udělení sankce za porušení svých povinností, pokud zastávala funkci v době, kdy se porušení povinností při výkonu funkce dopustila.⁴³ Explicitní zakotvení postihu i pro bývalé členy statutárního orgánu je tak skutečně nadbytečné.

Je na místě zmínit také specifičnost postihu diskvalifikace v případě faktických a stínových vedoucích. Takovými osobami totiž budou obvykle osoby bez formálního postavení v obchodní korporaci, tedy osoby nezastávající jakoukoliv funkci. Mohlo by se tak zdát, že jejich diskvalifikace z výkonu funkce vlastně postrádá smysl, rozhodnutím o jejich vyloučení totiž nebude zabráněno jejich faktickému vlivu na obchodní korporaci. Nicméně zůstává zachována alespoň preventivní funkce postihu, která takovým osobám zabrání ujmout se výkonu funkce, navíc takové osoby vystavuje riziku postihu podle § 65 ZOK.⁴⁴

Zásadní změnou, ke které došlo v důsledku zavedení nového § 66 ZOK, do kterého byla přesunuta úprava povinnosti k vydání prospěchu podle § 62 ZOK, je vypuštění možnosti uplatnění

---

⁴¹ ŠUK, Petr. § 69 [Společné ustanovení]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op cit. pozn. 27. s. 234, marg. č. 7.

⁴² ALEXANDER, Juraj. § 63 [Proces vyloučení]. In: ALEXANDER, J., ARABASZ, J. op. cit. pozn. 17. Právní stav komentáře k 1.1.2014 [cit. 2023-5-17].

⁴³ ŠUK, Petr. § 69 [Společné ustanovení]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op cit. pozn. 27. s. 234, marg. č. 8.

⁴⁴ Tamtéž. s. 236, marg. č. 21.

tohoto postihu vůči členům všech volených orgánů, jak tomu bylo podle minulé úpravy⁴⁵ (povinnost k vydání prospěchu mohla být udělena např. i členovi kontrolního orgánu). Toto omezení osobní působnosti pouze na členy statutárního orgánu bylo dle důvodové zprávy⁴⁶ navrženo z důvodu, že obvykle právě činnost členů statutárního orgánu povede k úpadku společnosti a je jejich povinností podat insolvenční návrh (při podání tzv. dlužnického návrhu se povinnost k vydání prospěchu neuplatní). Při nepodání návrhu, jehož podání je v kompetenci statutárního orgánu, by tak bylo nespravedlivé požadovat vydání prospěchu i po členech, kteří jeho podání nemohli ovlivnit. Na druhou stranu nesouhlasím s konceptem, kdy podání návrhu by mělo znamenat úplné vyhnutí se povinnosti k vydání prospěchu, byť slouží jako účinný motivační prostředek (blíže viz kap. 3.2).

Je však nutné připomenout, že přes výše popsání zúžení osobní působnosti právní úpravy, nejsou ostatní osoby, jako např. členové kontrolních orgánů, z působnosti normy zcela vyjmuty. Na tyto osoby je pamatováno množinou osob v obdobném postavení člena statutárního orgánu. Pokud by tak mělo dojít k ingerenci těchto osob do funkce statutárního orgánu, budou v tomto rozsahu odpovědny za výkon funkce a postižitelné úpadkovými postihy v souladu s ustanovením § 69 odst. 2 ZOK.

1.2.2. Změny v časové působnosti

Časovou působností pro účely tohoto bodu není myšlena časová působnost ve smyslu platnosti a účinnosti právního předpisu. Tímto pojmem označuji časový úsek, který je zkoumán s ohledem na vznik odpovědnosti a uplatnění sankce při naplnění hypotézy, resp. porušení dispozice právní normy úpadkového deliktu. *In concreto* pojmem časová působnost označuji časový úsek významný pro zkoumání naplnění skutkové podstaty úpadkového deliktu a určení odpovědnosti za jeho spáchání. Toto temporální vyjádření doprovázející skutkovou podstatu úpadkového deliktu se s novelou ZOK, stejně jako samotná skutková podstata, významně změnilo, čímž samo o sobě také dalo prostor extenzivnějšímu výkladu působnosti právní úpravy.

Změny se týkají původně stěžejní právní úpravy úpadkových deliktů – ručení členů orgánu podle § 68 ZOK a v návaznosti také vydání prospěchu podle § 62 ZOK. Odpovědnost dle původního § 62 a 68 ZOK totiž vyvstávala v důsledku uplatnění zvláštní povinnosti při úpadku nebo jeho blízkosti (hrozícím úpadku). Předpoklad hrozícího úpadku podle dřívějších ustanovení

---

⁴⁵ LASÁK, Jan. § 62 [Vydání prospěchu při úpadku]. In: ALEXANDER, J., ARABASZ, J., op. cit. pozn. 17. Právní stav komentáře k 1.1.2014 [cit. 2023-5-17].

⁴⁶ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 66 odst. 1 písm. a).

§ 62 a 68 ZOK sice nelimitoval postižitelnost na ta jednání, ke kterým došlo výhradně za situace hrozícího úpadku, resp. jeho neodvracení, jak vyznívá z textace zákona. Nicméně, jak již bylo uvedeno (viz bod 1.1.1), byla dovozena⁴⁷ i zřejmá možnost způsobení úpadku aktivně, komisivním jednáním, tedy stejný dosah jako v případě postihu vyloučení podle tehdejšího § 63 a 64 ZOK. Zkoumané jednání tak sice nebylo limitováno jen na období hrozícího úpadku obchodní korporace a členové orgánu mohli být sankcionováni i za jednání, kterého se dopustili i před nastalým (hrozícím) úpadkem. Nicméně odpovědnost byla stále koncipována jako důsledek porušení zvláštní povinnosti *při* (hrozícím) úpadku.

Dosah právní úpravy byl tak, byť teoreticky, menší, než dle současného ustanovení § 66 ZOK, které působí v zásadě neomezeně po celou dobu trvání společnosti. Povinnost řádného výkonu funkce, jejíž porušení je obecným předpokladem k uplatnění sankce podle současného § 66 ZOK, který původní úpravu nahradil, má totiž trvalou povahu, působí po celou dobu existence společnosti. Je proto možné postihnout i jednání, k němuž došlo dávno před nastalou úpadkovou situací, resp. hrozícím úpadkem (shodně M. Vrba⁴⁸), a to jak ve vztahu k omisivnímu jednání (neodvracení úpadku), tak komisivnímu.

Tedy tím zásadním temporálním vyjádřením podle minulé právní úpravy ustanovení § 62 a 68 ZOK byla situace „hrozícího úpadku“. Přestože, jak vyplývá z výše uvedeného, jde spíše o teoretický problém a toto temporální určení bylo v důsledku takřka obsoletní, novou podobou právní úpravy ustanovení § 66 ZOK bylo úplně vypuštěno a lze tak dovozovat jistou koncepční změnu. Tedy povinnost při výkonu funkce, jejímž porušením má dojít k přispění úpadku obchodní korporace, již není konstruována jako zvláštní povinnost nastávající až „při úpadku“ obchodní korporace nebo v její blízkosti, nýbrž jde o povinnost, která na členy statutárního orgánu dopadá po celou trvání společnosti.⁴⁹ Je proto možné postihnout jednání, k němuž došlo kdykoliv za dobu trvání obchodní korporace a ke kterému mohlo dojít i dalece před nastalým (hrozícím) úpadkem, samozřejmě za splnění podmínek daných ustanovením § 66 ZOK.⁵⁰

Převratná je tak nová podoba skutkové podstaty podle současného § 66 ZOK mj. právě tím, že z hlediska časové působnosti má největší dosah. Vyjádření, které by časovou působnost jakkoli limitovalo bylo totiž z dispozice normy úplně vypuštěno. Ve spojení se změnami

---

⁴⁷ ŠUK, Petr. *§ 68 [Ručení členů orgánů při úpadku obchodní korporace]*. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op. cit. pozn 16. s. 195, marg. č. 3.

⁴⁸ VRBA, M. op. cit. pozn. 11. s. 30.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Tamtéž.

popsanými výše (kap. 1.2), tak došlo k výraznému rozšíření, zpřísnění skutkové podstaty úpadkového deliktu.

2. Řízení ve věcech úpadkových deliktů

Cílem novely ZOK bylo nejen sjednocení hmotněprávních předpokladů vzniku odpovědnosti za úpadkové delikty, tedy sjednocení skutkové podstaty, ale zejména také úprava a sjednocení jejich procesních režimů do jednoho společného soudního řízení a tím ho celkově zjednodušit a zefektivnit. Problémem původní procesní úpravy úpadkových deliktů byly především nedostatky spočívající v její roztržitosti do více samostatných řízení, kromě toho obsahovala i množství systematických a výkladových nejasností, viz nadcházející kapitoly. Ve znění zákona před novelou byly vymezeny sankce v podobě povinnosti vydat prospěch, ručení za dluhy společnosti v úpadku a vyloučení z výkonu funkce (viz § 62 až 64 a 68 ZOK ve znění účinném do 31. 12. 2020). Přestože tyto sankce směřovaly k postihu obdobného jednání, byl pro ně stanoven odlišný procesní režim, ve kterém soud odděleně posuzoval v zásadě tytéž skutkové okolnosti úpadkového deliktu, tedy zda člen orgánu porušením svých povinností způsobil úpadek obchodní korporace, resp. k němu přispěl, což bylo řešení samozřejmě velmi nevhodné jak z časového hlediska, tak procesních nákladů.⁵¹

Projednání úpadkových deliktů je dnes v souladu s ustanovením § 66 odst. 3 ZOK nedílnou součástí insolvenčního řízení, resp. incidenčních sporů. Při projednání úpadkové situace a vydání rozhodnutí o úpadku a jeho řešení tak dojde rovnou k projednání skutkových okolností týkajících se možného spáchání úpadkového deliktu a případně rozhodnutí o udělení sankce.

2.1. Nedostatky procesní úpravy před novelou ZOK

Procesní úprava úpadkových deliktů ve znění před novelou ZOK vykazovala celou řadu nedostatků. Jak bylo zmíněno, hlavním problémem dřívější úpravy byla především její roztržitost. Vedení řízení zvlášť pro každý úpadkový postih a opakované zkoumání stejných skutkových otázek byl pro soudní systém a účastníky zbytečnou zátěží. V praxi navíc mohly z řízení vyvstávat často komplikované a procesně těžko řešitelné situace např. z důvodu simultánního vedení spolu navzájem souvisejících, i na sobě závislých řízení. Konkrétně jsou některé tyto problémy blíže rozebrány v následujících bodech kapitoly.

Základním předpokladem pro uplatnění úpadkových postihů bylo již existující rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku dle § 136 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) (dále jen "IZ" nebo „insolvenční zákon“). To znamená, že na rozdíl od současné podoby právní úpravy, postihy z úpadkových deliktů bylo možné uplatnit

---

⁵¹ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 66.

v situaci, kdy insolvenční řízení bylo teprve v samém počátku, ještě před vydáním rozhodnutí o řešení úpadekové situace.

2.1.1. Procesní úprava k uplatnění postihu vydání prospěchu

Pro uplatnění postihu ve formě povinnosti k vydání prospěchu podle ustanovení § 62 ZOK nebylo zavedeno samostatné řízení. Jako jediný z úpadekových postihů mohl být uplatněn přímo v insolvenčním řízení. Insolvenční řízení je obecně dle ustanovení § 97 odst. 1 IZ koncipováno jako návrhové, kdy řízení je zahájeno dnem doručení návrhu příslušnému soudu. Dlužník, je povinen podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku. Nepodá-li povinná osoba podle § 98 odst. 2 IZ za dlužníka návrh, odpovídá podle ustanovení § 99 IZ věřitelům za škodu, případně jinou újmu způsobenou nepodáním návrhu. Členové orgánu obchodní korporace byli navíc vystaveni riziku dalšího postihu – povinnosti vydat prospěch v souladu s ustanovením § 62 ZOK.

Vydání prospěchu je přitom postihem, který může být uplatněn pouze v případě, že nedošlo k podání dlužnického návrhu, ale řízení bylo zahájeno na návrh jiné osoby než dlužníka. Pokud tedy byly splněny podmínky pro vydání prospěchu, vyzval insolvenční správce v průběhu insolvenčního řízení (nejpozději v rozhodnutí o úpadku⁵²) členy orgánů upadnuvší obchodní korporace, aby vydali prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce, případně i jiný prospěch, který od korporace obdrželi. Těmito podmínkami bylo již probíhající insolvenční řízení, nepodání dlužnického insolvenčního návrhu, vydané rozhodnutí o úpadku a naplnění skutkové podstaty úpadekového deliktu podle § 62 ZOK. Povinností vydat prospěch tak mohli být členové orgánu stíženi v průběhu insolvenčního řízení doručením výzvy insolvenčního správce.

Zásadním problémem pro insolvenční řízení představoval způsob stanovení období, za který se vracel získaný prospěch. Podle dřívější úpravy § 62 ZOK byli totiž členové orgánu stíženi tímto postihem povinni vrátit prospěch za období dvou let zpět před právní mocí rozhodnutí o úpadku. Toto bylo příčinou, že v insolvenčním řízením docházelo k častým obstrukcím ze strany povinných členů orgánu, kteří se snažili oddálit vydání pravomocného rozsudku a fakticky tak zkracovat délku období, za který měli prospěch vydat⁵³ (ke změně zavedené novelou ZOK viz blíže bod 3.2.1).

---

⁵² LASÁK, Jan. *§ 62 [Vydání prospěchu při úpadku]*. In: ALEXANDER, J., ARABASZ, J. op. cit. pozn. 17. Právní stav komentáře k 1.1.2014 [cit. 2023-5-17].

⁵³ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 62 odst. 1 písm. a).

2.1.2. Procesní úprava k uplatnění postihu vyloučení z výkonu funkce

Důvodová zpráva k zákonu obchodních korporací⁵⁴ vycházela z předpokladu, že uplatnění sankce vyloučení z výkonu funkce bude předmětem řízení podle ustanovení § 9 odst. 3 písm. h) a § 200e zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“ nebo „občanský soudní řád“) (ve znění účinném do 31. 12. 2013), které by bylo samostatným řízením sporným. Autoři komentářové literatury,^{55 56} se však přiklonili k odlišnému názoru a sice, že řízení o vyloučení bylo řízením podle ustanovení § 3 odst. 2 písm. a) a § 85 písm. b) zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“ nebo „zákon o zvláštních řízeních soudních“), tedy řízením o některých otázkách týkajících se právnických osob, resp. řízením ve statusových věcech právnických osob. V případě řízení o vyloučení podle § 63 ZOK byla dále ustanovením § 2 písm. a) a b) IZ dána příslušnost soudu, před kterým probíhá řízení o úpadku. Tomuto názoru přisvědčila také judikatura.⁵⁷ Řízení o vyloučení v rámci insolvenčního řízení tak bylo koncipováno jako samostatné nesporné řízení, avšak vedené před stejným soudem, který vedl řízení o úpadku.

Soud řízení zahajoval i bez návrhu (*ex officio*, během insolvenčního řízení) v případě, kdy byly splněny podmínky podle ustanovení § 63 a 64 ZOK. Těmi bylo mj. již probíhající insolvenční řízení a vydané rozhodnutí o úpadku. Podmínka vydaného rozhodnutí o úpadku však byla značně problematická. Rozhodnutí o úpadku totiž nemuselo být pravomocné, pro splnění této podmínky stačilo, že bylo soudem rozhodnutí vydané (zveřejněné). Nicméně v případě zahájení řízení o vyloučení před nabytím právní moci rozhodnutí o úpadku by zde bylo zjevné riziko, že rozhodnutí o úpadku bude mezitím zrušeno a soud se s takovou situací bude muset procesně vypořádat.⁵⁸ Pokud by tak bylo rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku následně odstraněno např. z důvodu uplatnění opravného prostředku, zapříčinila by tato skutečnost nedostatek podmínek řízení pro řízení o vyloučení podle ustanovení § 63 ZOK, a to by muselo být zastaveno.⁵⁹ Tím, že byla dána příslušnost insolvenčního soudu, jak k řízení o úpadku, tak řízení o vyloučení, bylo však možné obě řízení alespoň částečně koordinovat. Řízení o vyloučení

⁵⁴ Důvodová zpráva 90/2012. op. cit. pozn. 3. k § 44 až 75.

⁵⁵ ALEXANDER, Juraj. § 63 [Proces vyloučení]. In: ALEXANDER, J., ARABASZ, J. op. cit. pozn. 17. Právní stav komentáře k 1.1.2014 [cit. 2023-5-17].

⁵⁶ ŠUK, Petr. § 63 [Rozhodnutí o vyloučení]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., op. cit. pozn. 16, s. 187, marg. č. 7. ⁵⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 9. 2017, sp. zn. 14 Cmo 360/2015. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrhbpxezrl5rws5q>. nebo Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 3. 2021, sp. zn. 14 Cmo 56/2021-31. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njztqzshe3tax3woj3hg>.

⁵⁸ ŠUK, Petr. § 63 [Rozhodnutí o vyloučení]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op. cit. pozn. 16. s. 186, marg. č. 4.

⁵⁹ Tamtéž. s. 187, marg. č. 4.

mj. mohlo proběhnout (ne pokračovat) i po skončení insolvenčního řízení, dokonce po zrušení původního rozhodnutí o vyloučení v důsledku uplatnění opravného prostředku, a to postupem podle ustanovení § 65 ZOK.⁶⁰

Na rozdíl od postihu vydání prospěchu, který bylo možné uplatnit v rámci insolvenčního řízení, vyloučení bylo třeba projednat a rozhodnout v samostatném řízení. Bylo tak nutné projít v zásadě redundantním řízením, které se zabývalo stejnými skutečnostmi již projednanými v insolvenčním řízení. Vydělení diskvalifikace do samostatného řízení tak bylo značně procesně nevhodné a nelogické, když o něm mohl rovnou rozhodnout insolvenční soud v insolvenčním řízení, který disponoval veškerými potřebnými podklady a s úpadkovou situací byl nejlépe seznámen.

2.1.3. Procesní úprava k uplatnění postihu ručení za dluhy obchodní korporace v úpadku

Důvodová zpráva k novele ZOK upozorňuje především na značné nedostatky a procesní nepropracovanost původního ustanovení § 68 ZOK.⁶¹ Podobně jako tomu bylo u řízení o vyloučení (viz 2.1.3.), povinnost ručení podle § 68 ZOK také nebyla projednávána v rámci insolvenčního řízení, nebyla ani předmětem incidenčního sporu, ale předmětem samostatného řízení. Přestože se jednalo o institut, který měl především chránit věřitele a směřovat k uspokojení jejich majetkových zájmů, byl neprakticky uplatňován odděleně od insolvenčního řízení a až v jeho návaznosti, když v rámci insolvenčního řízení už však byly majetkové zájmy věřitelů společně projednávány.

Řízení podle § 68 ZOK bylo řízením sporným, které v souladu s ustanovením § 9 odst. 1 OSŘ patřilo zpočátku do věcné příslušnosti okresních soudů. Přestože vzhledem k povaze sporu a posuzovaným okolnostem by bylo vhodné, aby případ řešil krajský soud, který je na právo obchodních korporací specializovaný, nešlo věcně o spor mezi obchodní korporací a jejím členem nebo společníkem a řízení tak nebylo možné podřadit pod věcnou příslušnost krajského soudu podle § 9 odst. 2 OSŘ.⁶²

Tento procesní problém byl vyřešen až zákonem č. 296/2017 Sb., který novelizoval občasný soudní řád, zákon o zvláštních řízeních soudních a další zákony a který do § 9 odst. 2

⁶⁰ ALEXANDER, Juraj. § 63 [Proces vyloučení]. In: ALEXANDER, J., ARABASZ, J. op. cit. pozn. 17. Právní stav komentáře k 1.1.2014 [cit. 2023-5-17].

⁶¹ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 66 odst. 1 písm. b).

⁶² ŠUK, Petr. § 68 [Ručení členů orgánů při úpadku obchodní korporace]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op. cit. pozn. 16. s. 196, marg. č. 17.

začlenil písm. p), jímž byla věcná příslušnost v prvním stupni ve věcech zákonného ručení při porušení péče řádného hospodáře svěřena krajským soudům (blíže viz 2.2.1). Do té doby, jak upozorňují někteří autoři,⁶³ docházelo k zásadním procesním i meritorním přešlapům.

Skutečnost, že řízení o určení povinnosti ručení bylo vedeno mimo insolvenční řízení, bylo také často příčinnou nespravedlivého poměru na výsledném rozdělení majetku a uspokojení pohledávek věřitelů obchodní korporace. Věřitelé, kteří se totiž svého práva podle ustanovení § 68 ZOK domohli a byli uspokojeni dříve, byli fakticky zvýhodněni, když ostatní věřitelé byli naopak ve značném riziku, že nebudou na svých pohledávkách uspokojeni vůbec z důvodu nedostatku (vyčerpání) majetku obchodní korporace a povinných členů statutárního orgánu. Věřitel *ad absurdum* tedy nemusel svou pohledávku v insolvenčním řízení vůbec přihlašovat a mohl se uspokojení svých pohledávek domoci i cestou ručení mimo insolvenční řízení na konkrétním členu orgánu a nečekat na kolektivní řízení a jeho následné rozhodnutí o řešení úpadku.⁶⁴

Je třeba zdůraznit, že podmínkou pro vydání rozhodnutí podle ustanovení § 68 ZOK bylo již existující rozhodnutí o úpadku obchodní korporace – ne však rozhodnutí o způsobu řešení úpadku a následně jeho realizace. Vzhledem k tomu, že účinky rozhodnutí o úpadku však nastávají již jeho zveřejněním v insolvenčním rejstříku a tehdejší ustanovení § 68 ZOK nevázal vznik zákonného ručení explicitně na předpoklad pravomocného usnesení insolvenčního soudu o úpadku, dovozovalo se, že podmínka vydaného rozhodnutí byla naplněna už zveřejněním bez ohledu na právní moc.⁶⁵ Tedy řízení podle § 68 ZOK mohlo probíhat simultánně, a dokonce být skončeno dříve, než došlo k vypořádání majetku v insolvenčním řízení. V praxi by tak mohla nastat například situace, kdy rozhodnutí o úpadku bylo v důsledku uplatnění opravných prostředků zrušeno a žalobě podle ustanovení § 68 ZOK na určení zákonné povinnosti ručení tak nemohlo být vyhověno z důvodu odpadnutí podmínky dle ustanovení § 68 odst. 1 písm. a) ZOK.

Dalším teoretickým problémem mohla být situace, kdy má být ručení členů založeno až po tom, co obchodní korporace zanikla výmazem z obchodního rejstříku po zrušení konkursu dle

---

⁶³ SZWARC, Jan. (2020). *Zrušení možnosti založení ručení statutárního orgánu soudem dle § 68 ZOK*. [online; cit. 2023-05-30]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zruseni-moznosti-zalozeni-ruceni-statutarniho-organu-soudem-dle-68-zok-111547.html>.

⁶⁴ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 66 odst. 1 písm. b).

⁶⁵ ŠUK, Petr. *§ 68 [Ručení členů orgánů při úpadku obchodní korporace]*. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op cit. pozn. 16, s. 194, marg. č. 2.

ustanovení § 308 odst. 1 písm. d) IZ. Otázky, které v tomto směru vznesly někteří odborníci⁶⁶ byly zodpovězeny až rozhodnutím Nejvyššího soudu,⁶⁷ který výkladem *per analogiam* k ustanovení § 2026 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen “OZ” nebo „občanský zákoník“) dovodil, že zánik obchodní korporace není překážkou založení zákonného ručení. O ručení členů obchodní korporace tak mohlo být rozhodnuto i potom, co dotčená obchodní korporace zanikla.

Petr Šuk⁶⁸ dále zmiňuje, že mezi odborníky vyvolávala značné spory také otázka aktivní věcné legitimace insolvenčního správce k podání návrhu na zahájení řízení podle ustanovení § 68 ZOK, resp. jeho aktivní legitimace jak k návrhu na vydání rozhodnutí o založení ručení členů, tak následnému vymáhání jednotlivých pohledávek věřitelů. Přestože byl v ustanovení § 68 ZOK označen za osobu oprávněnou k podání návrhu, autoři komentáře⁶⁹ se přiklání spíše k názoru, že insolvenční správce nebyl k podání žaloby podle ustanovení § 68 ZOK oprávněn. Vzhledem k ustanovení § 183 odst. 2 IZ totiž plnění, které povinný z titulu zákonného ručení vydal, nenáleželo do majetkové podstaty, tedy se reálně nezvýšila hodnota majetku vypořádávaného v insolvenčním řízení. Například J. Flídr⁷⁰ však tento názor nesdílel a prezentoval, že otázka aktivní věcné legitimace správce neodvisí od podmínky rozmnožení hodnoty majetkové podstaty v insolvenčním řízení.

Tuto otázku nakonec vyřešil až Vrchní soud v Olomouci,⁷¹ když shrnul názory odborné veřejnosti a judikoval následující: „...za stavu, kdy je insolvenční správce v ustanovení § 68 ZOK výslovně uveden jako oprávněný žalobce, a kdy jeho oprávnění bylo sice částí odborné veřejnosti zpochybňováno, tato otázka však nebyla v odborné veřejnosti, ani v rozhodovací praxi soudů jednoznačně vyřešena v neprospěch tohoto oprávnění, dospívá k závěru, že věcnou legitimaci k žalobě podle tohoto ustanovení podané v době jeho účinnosti nelze insolvenčnímu správci upřít bez ohledu na (ne)účelnost takové žaloby.“ Jak tedy z uvedeného vyplývá, ač žaloba podle ustanovení § 68 ZOK možná byla podávána pouze zřídka a sám Vrchní soud připustil její neúčelnost, v soudní praxi nebyla aktivní věcná legitimace insolvenčního správce zpochybňována. Vrchní soud v Olomouci v citovaném rozhodnutí dokonce uvedl, že při řešení této otázky nenalezl

⁶⁶ HURYCHOVÁ, K. op. cit. pozn. 7. s. 164; nebo KUPČÍK, Jan. *Proč má český wrongful trading do originálu daleko?* Obchodněprávní revue, 2017, č. 1.

⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2020, sp. zn. 27 Cdo 1319/2018. Dostupný z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembsgbpxa4s7giyv6427g42ti>.

⁶⁸ ŠUK, Petr. § 66 [Zvláštní povinnosti při úpadku obchodní korporace]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op cit. pozn. 27, s. 225, marg. č. 5.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ FLÍDR, Jan. *Procesní legitimace insolvenčního správce podle § 68 ZOK.* Obchodněprávní revue, 2018, č. 2.

⁷¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. 7. 2022, sp. zn. 8 Cmo 137/2022. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njztsnjygmymdcx3woj3hg>.

žádné soudní rozhodnutí, ve kterém by byla legitimace insolvenčního správce k podání návrhu popřena, a naopak našel řadu rozhodnutí, kterými byly žaloby podané insolvenčními správci věcně projednány.

Ani akceptace aktivní věcné legitimace insolvenčního správce k podání žaloby podle ustanovení § 68 ZOK však situaci neřešila, když věcná legitimace jednotlivých věřitelů k podání žaloby zůstala zachována.⁷² Totiž dalším zásadním nedostatkem, který byl mj. jedním z impulsů pro sjednocení řízení, byla skutečnost, že proti jednomu členu orgánu mohlo probíhat i několik samostatných řízení. K založení přímé odpovědnosti člena statutárního orgánu na základě ručení podle ustanovení § 68 ZOK bylo totiž zapotřebí podat žalobu. Z majetku tohoto člena se pak mohli uspokojit ti věřitelé, kteří žalobu podali, resp. rozhodnutím soudu byla založena povinnost ručení konkrétního člena statutárního orgánu vůči pohledávkám konkrétního věřitele.

Zároveň rozhodnutí soudu o povinnosti uspokojit pohledávku z titulu zákonného ručení podle ustanovení § 68 ZOK nezakládalo překážku věci rozsouzené ve smyslu § 159a odst. 4 OSŘ pro uplatnění návrhu podle ustanovení § 159 odst. 3. OZ. Tento problém byl způsoben odlišností skutku, resp. odlišností skutkových tvrzení, které byly předmětem návrhu a nebyla tak založena totožnost věci. Nesmíme však opomenout, že pohledávka mohla být vymožena pouze jednou a pokud by se věřitel domáhal jejího uspokojení více exekučními tituly, vedlo by to k zastavení exekučního řízení.⁷³

Aktuální právní úprava se z popsaných důvodů přiklonila ke svěření aktivní věcné legitimace výlučně do rukou insolvenčního správce ve spojení se zavedením jediného společného řízení (viz kapitola 2.2). Zda bude podán návrh podle aktuálního ustanovení § 66 ZOK tak závisí na uvážení insolvenčního správce, nicméně věřitelskému výboru je umožněno udělit v této věci insolvenčnímu správci závazný pokyn. Je tedy otázkou, do jaké míry je i tento mechanismus ideálním řešením, když vzhledem k povinnosti podat návrh na základě závazného pokynu je insolvenční správce téměř stavěn do pozice jakéhosi nadbytečného prostředníka a zakotvení výlučné aktivní věcné legitimace se tak může zdát obsoletní. Funkční nastavení procesních překážek litispendence a *rei iudicatae* by se zdálo být efektivnější. Oproti dřívější právní úpravě tato změna však znamená, že návrh bude insolvenčními správci pravděpodobně uplatňován častěji. Bude totiž jedinou možností, jak se přímo na členech statutárního orgánu domoci uspokojení

---

⁷² ŠUK, Petr. § 66 [Zvláštní povinnosti při úpadku obchodní korporace]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op cit. pozn. 27, s. 226, marg. č. 7.

⁷³ ŠUK, Petr. § 68 [Ručení členů orgánů při úpadku obchodní korporace]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op cit. pozn. 16, s. 196–197, marg. č. 19.

pohledávek při úpadku obchodní korporace. Věřitelé se uspokojení svých pohledávek nebudou moci nadále domáhat vlastními návrhy a budou se proto častěji obracet na insolvenčního správce.

2.2. Společné řízení o úpadkových deliktech

Podle dřívější úpravy se řízení o úpadkových deliktech rozpadalo do několika samostatných řízení, kdy pro uplatnění sankcí byl stanoven odlišný procesní režim, v odděleném řízení se pak řešil samotný úpadek obchodní korporace. S tím byla spjata řada procesních problémů, kdy simultánně probíhala navzájem provázaná a na sobě závislá řízení. Musely se opětovně zkoumat ty samé skutkové okolnosti, provádět znovu dokazování, což jen přispívalo ke zmatečnosti řízení. Stejně jako byla tato situace komplikovaná a náročná pro účastníky řízení, byla i pro samotnou justici.

Zákonodárce v důvodové zprávě k novele ZOK⁷⁴ proto vyjádřil jasný záměr zavést jednotné řízení ve věcech úpadkových deliktů. Ve společném řízení by tak soud, který je příslušný k projednání insolvenčního návrhu, posoudil také veškeré potřebné skutečnosti a prověřil skutkové poznatky k rozhodnutí v incidenčním sporu o případném postihu členů statutárního orgánu za spáchání úpadkového deliktu. K řízení o návrhu podle současného ustanovení § 66 ZOK je proto příslušný výlučně insolvenční soud. Úpadkové delikty, resp. postihy za ně, je nyní možné řešit ve společném řízení, v rámci řízení o insolvenčním návrhu u insolvenčního soudu, resp. v incidenčním sporu podle ustanovení § 159 a násl. IZ. Zodpovězení otázky, zda členové orgánu přispěli k úpadku porušením svých povinností je tak přímo předmětem insolvenčního řízení a je řešeno v jeho rámci a pro celé řízení. Úpadkové delikty jsou sice nadále řešeny formálně odděleně, v incidenčním sporu, nicméně vedené v rámci řízení o insolvenčním návrhu. Tedy přímo soud, který vydává rozsudek o úpadku a jeho řešení a zkoumá veškeré skutkové náležitosti s tímto úpadkem související, je příslušný i k řízení ve věcech úpadkových deliktů.

Cílem nového konceptu sjednoceného řízení je tak zajištění rozhodování o insolvenčním návrhu a ve věcech úpadkových deliktů stejným soudem, resp. stejným soudcem. Bylo by nakonec značným nevyužitím potenciálu ke zrychlení a zefektivnění celého insolvenčního řízení a incidenčních sporů, kdyby je nerozhodovala tatáž osoba, která je s celým případem nejlépe obeznámena. Novela ZOK tak tento nedostatek adresuje koncentrací řízení, úplným svěřením příslušnosti k vedení insolvenčního řízení a incidenčních sporů z něj vzešlých stejnému soudu

---

⁷⁴ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 66.

a zpravidla také stejné osobě soudece. V rámci snahy o zefektivnění a zrychlení řízení bylo mj. ustanovením § 63 odst. 2 ZOK zavedeno automatické vyloučení osob z funkce v případě, že jim je uložena povinnost podle § 66 odst. 1 ZOK (blíže viz bod 3.3.1). Nově tak soud i bez návrhu rozhodne o vyloučení člena statutárního orgánu, pokud bylo v incidenčním sporu shledáno, že se dopustil úpadkového deliktu a byl mu udělen postih podle § 66 odst. 1 ZOK.

Řízení ve věci úpadkových deliktů podle § 66 ZOK je možné zahájit pouze na návrh, kdy výlučná aktivní legitimace k podání návrhu náleží insolvenčnímu správci. Podání návrhu (žaloby) však nemusí vždy záviset jen na úvaze insolvenčního správce, závazný pokyn k podání návrhu může obdržet v souladu s ustanovením § 66 odst. 2 ZOK také rozhodnutím věřitelského výboru.⁷⁵ Přesto je výlučně insolvenční správce osobou, které ze zákona aktivní věcná legitimace náleží a je tak jediný oprávněn k podání návrhu. Je otázkou, do jaké míry je tento způsob efektivní. Nakonec pokud je insolvenční správce povinen řídit se závazným pokynem věřitelského výboru, je jeho zprostředkování aktivní legitimace k podání návrhu v zásadě nadbytečné a v praxi může způsobovat zbytečnou latenci při podání návrhu. Domnívám se, že svěřením aktivní legitimace k podání návrhu také věřitelskému výboru, resp. zástupci věřitelského výboru, by byl účel normy zachován a došlo by k přispění k efektivnosti a rychlosti průběhu insolvenčního řízení. Navíc procesní nedostatek minulé právní úpravy spočívající v aktivní věcné legitimaci věřitelů k podání návrhu podle dřívějšího ustanovení § 68 ZOK, kteří se tak mohli domáhat uspokojení svých pohledávek i mimo insolvenční řízení, byl vyřešen již samotným zavedením společného sjednoceného řízení.

Společným předpokladem pro uložení sankce, tedy vydání rozhodnutí v incidenčním sporu za spáchání úpadkových deliktů je od novely ZOK podmínka vydaného rozhodnutí o způsobu řešení úpadku obchodní korporace, tedy na rozdíl od minulé právní úpravy, kdy tímto požadavkem bylo pouze rozhodnutí o úpadku. Toto nastavení tak anuluje některé procesní problémy (popsané výše), které mohla minulé právní úprava vyvolávat. Je tak totiž zajištěno, že o postihu za spáchání úpadkového deliktu nebude rozhodnuto dříve, než rozhodnutí o úpadku skutečně nabude právní moci.

Na vedení incidenčních sporu se mj. v souladu s ustanovením § 7 IZ přiměřeně použije občanský soudní řád a zákon o zvláštních řízeních soudních. Ustanovením § 160 odst. 3 je naopak vyloučeno použití části první hlavy třetí insolvenčního zákona s výjimkou pravidel o doručování.

---

⁷⁵ Ustanovení § 239 odst. 2 IZ.

Uplatnění pravidel civilního řízení na vedení incidenčních sporů se tak významně projevuje např. na způsobu dokazování v těchto sporech (bliže viz kapitola 2.3).

2.2.1. Příslušnost insolvenčního soudu

Zatímco řízení o vyloučení v rámci insolvenčního řízení, bylo sice formálně samostatným řízením, připadalo do věcné a místní příslušnosti insolvenčního soudu a bylo jej tak možno aspoň částečně koordinovat s řízením o insolvenčním návrhu. Zároveň postih vydání prospěchu byl řešen v rámci insolvenčního řízení, tedy pod příslušností insolvenčního soudu (viz body 2.1.1 a 2.1.2). Nicméně řízení o sankčním ručení podle § 68 ZOK spadalo mimo příslušnost insolvenčního soudu. Procesní režim postihu právní úpravy úpadkových deliktů, který lze v jistém ohledu označit za stěžejní, tak byl od insolvenčního řízení nejvíce odloučen.

Řízení podle § 68 ZOK bylo řízením sporným, které v souladu s § 9 odst. 1 OSŘ zpočátku do věcné příslušnosti okresních soudů. Přestože vzhledem k odborné náročnosti a posuzovaným okolnostem případu by bylo vhodné, aby případ řešil krajský soud, který má v oblasti práva obchodních korporací jistou specializaci, nešlo věcně o spor mezi obchodní korporací a jejím členem nebo společníkem a řízení tak nebylo možné podřadit pod věcnou příslušnost krajského soudu.⁷⁶ Otázku ručení za dluhy obchodní korporace pro porušení péče řádného hospodáře totiž nebylo možné podřadit pod žádný z důvodů jmenovaných ustanovením § 9 odst. 2 OSŘ (bliže viz bod 2.1.3).⁷⁷ Tento nedostatek byl vyřešen až k datu 30. 9. 2017, kdy nabytl účinnosti zákon č. 296/2017 Sb., který novelizoval občasný soudní řád, zákon o zvláštních řízeních soudních a další zákony a který do § 9 odst. 2 začlenil písm. p), jímž byla věcná příslušnost v prvním stupni ve věcech zákonného ručení při porušení péče řádného hospodáře svěřena krajským soudům. Příslušnost krajských soudů tak byla dána k vydání konstitutivního rozhodnutí⁷⁸ o založení ručení za dluhy obchodní korporace v úpadku podle § 68 ZOK, ale také ve věcech peněžitého plnění z titulu ručení členů volených orgánů právnické osoby pro porušení povinnosti péče řádného hospodáře.⁷⁹

---

⁷⁶ ŠUK, Petr. *§ 68 [Ručení členů orgánů při úpadku obchodní korporace]*. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., op. cit. pozn. 16, s. 196, marg. č. 17.

⁷⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 8. 2017, sp. zn. III. ÚS 2385/17. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembg5pxk427gi4dama>.

⁷⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 2. 2020, sp. zn. Ncp 132/2020. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembsgbpxm6lcmvzf6mjvg4>.

⁷⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 8. 2020, sp. zn. Ncp 460/2020. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembsgbpxm6lcmvzf6mzvgm>.

Přes tento posun však zůstával zásadní nedostatek a sice, že řízení o postihu podle § 68 ZOK bylo nadále koncipováno jako samostatné, oddělené řízení. Formálně tak bylo znovu potřeba projít veškeré skutkové okolnosti a provést dokazování. I kdyby v insolvenčním řízení byly zjištěny okolnosti svědčící o naplnění skutkové podstaty úpadkového deliktu, např. v řízení o povinnosti ručení podle § 68 ZOK by musely být znovu projednány. Neodpadly tak ani problémy způsobené roztržitostí řízení a jejich vzájemným provázáním.

Teprve novelou ZOK byl konečně zaveden jednotný procesní režim, a sice řízení ve věcech úpadkových deliktů formou incidenčního sporu podle § 159 a násl. IZ vedeného v rámci řízení o insolvenčním návrhu podle § 99 a násl. IZ. Tato změna vkládá výlučnou rozhodovací pravomoc ve věcech úpadkových deliktů do rukou insolvenčního soudu a umožňuje tak jejich řešení v rámci insolvenčního řízení. Vznikl tak výlučně příslušný soud, který bude jako jediný zkoumat okolnosti samotného úpadku obchodní korporace a případného spáchání úpadkových deliktů a vydávat v těchto věcech příslušná rozhodnutí. Mělo by tak zásadně platit, že incidenční spory budou projednány a rozhodnuty stejným soudcem, který vede insolvenční řízení. Touto koncentrací tak bude konečně naplněn dříve nevyužitý potenciál, kdy soud, resp. soudce, který je nejlépe obeznámený s celým úpadkovým případem a má tak veškeré znalosti pro rozhodnutí také ve věcech incidenčních sporů, bude mít tyto spory vzešlé z insolvenčního řízení svěřeny a budou tak moct být vyřešeny rychleji, a hlavně také koordinovaněji. Z tohoto pravidla připouští výjimku ustanovení § 160 odst. 2 IZ, které však má sloužit pouze tomu, aby bylo zabráněno zbytečným průtahům v insolvenčním řízení a má tak být využito pouze ojediněle, pokud tak stanoví rozvrh práce příslušného soudu, nemá se stát běžnou praxí.⁸⁰ Stejnou cestou jde mj. i francouzská předloha ve které platí, že řízení o žalobě na doplnění pasiv (*l'action en responsabilité pour insuffisance d'actif*) vždy spadá do jurisdikce soudu, který je příslušný k projednání konkursu společnosti.⁸¹

Celé řízení se tak značně zjednodušilo a zefektivnilo, když soud nyní pro případné incidenční řízení využije vlastních poznatků a zjištěných skutkových okolností. Nakonec právě insolvenční soud je ve věci úpadku konkrétní obchodní korporace nejlépe orientován a je tak logickým řešením, že i k projednání úpadkových deliktů s úpadkem souvisejících bude příslušný.

---

⁸⁰ JIRMÁSEK, Tomáš. § 160 [Zvláštní ustanovení o incidenčních sporech – žaloba]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 15. Dostupný z: <https://www-beck-online-cz>.

⁸¹ BONNARD, Jérôme. *Droit des entreprises en difficulté*. 4. vydání. 2009. Les Éditions CEC. s. 149.

Za zmínku stojí také § 64 odst. 1 ZOK, kterým bylo efektivně vyřešeno zasilání v řízení. Podle tohoto ustanovení je insolvenční soud rozhodující v insolvenčním řízení *ex officio* o vyloučení člena orgánu povinen oznámit toto rozhodnutí soudům, které vedou veřejný rejstřík a ty na základě něj provedou výmaz diskvalifikované osoby z obchodního rejstříku podle § 78 odst. 1 a v souladu s § 81 a 84 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Pokud soud *ex officio* nerozhodne o vyloučení člena, ale vydá rozhodnutí o úpadku, oznámí své rozhodnutí bez zbytečného odkladu soudu, který je oprávněn rozhodnout o vyloučení.⁸²

2.2.2. Diskreční pravomoc soudu

Další významnou změnou v řízení o úpadkových deliktech je zavedení diskreční pravomoci insolvenčního soudu, tedy možnost soudu moderovat výši sankce, a to dle skutečné míry přispění člena orgánu k úpadku obchodní korporace. Připomeňme, že v minulé úpravě existoval požadavek proporcionality pro založení sankčního ručení podle § 68 ZOK a přiměřenost sankce k významu a závažnosti přispění k úpadku byla judikaturou chápána⁸³ jako jedna z podmínek samotného vzniku ručitélského závazku. Sankce založení povinnosti ručení za dluhy obchodní korporace v úpadku podle § 68 ZOK tak musela být proporcionalní s ohledem na okolnosti daného případu. Nicméně, zatímco institut žaloby na doplnění pasiv společně s vydáním prospěchu obsažený v současném ustanovení § 66 ZOK míří více na kompenzační funkci úpadkových deliktů, zákonné ručení podle původního ustanovení § 68 ZOK mělo spíše povahu sankční. Vzhledem k potenciálně neomezené výši sankčního ručení a podmínce proporcionality, byla sankce ručení takřka krajním prostředkem uplatňovaném při vážném a zjevném excesu členů orgánu při výkonu funkce, resp. porušení povinností péče řádného hospodáře, a proto bylo třeba vždy pečlivě zkoumat všechny okolnosti daného případu. Sankční povaha byla dána potenciální neomezeností výše ručení, i z tohoto důvodu jej judikatura⁸⁴ označila jako *specifickou* sankci za porušení péče řádného hospodáře. Přesně proto bylo jeho užití omezeno požadavkem splnění testu proporcionality, nicméně výši sankce nemohl soud nijak určit, resp. nemohl výši sankce nijak modifikovat s ohledem na stupeň závažnosti deliktního jednání a míru přispění k úpadku.

---

⁸² Ustanovení § 66 odst. 3 ZOK.

⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2020, sp. zn. 27 Cdo 1319/2018. Dostupný z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembsgbpxa4s7giyv6427g42ti>.

⁸⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 9. 2021, sp. zn. 5 Cmo 149/2021-202. Dostupný z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njztqzwwgyytcx3woj3hg>.

Nutno dodat, že konstitutivní rozhodnutí o založení rušení podle § 68 ZOK však nezakládalo bez dalšího povinnost dlužníka ručit do neomezené výše za veškeré dluhy společnosti, ale bylo vždy třeba, aby se věřitel následně domáhal uspokojení konkrétní pohledávky v konkrétní výši. Rozhodnutí soudu tak nemohlo založit neomezené ručení člena orgánu za všechny závazky společnosti bez dalšího, ale od výroku soudu mohli věřitelé následně dovodit své právo na uspokojení pohledávky vůči konkrétnímu členu orgánu. Tedy, aby věřitelé získali exekuční titul k vymožení své pohledávky, museli svůj nárok nejprve uplatnit u soudu, který rozhodl o povinnosti konkrétního člena uspokojit konkrétní pohledávku z titulu ručení, tedy vznikl závazek pouze vůči konkrétnímu věřiteli.⁸⁵ Neomezenost ručení tak byla pouze potenciální, kdy záleželo na věřitelích, zda následně své pohledávky z titulu rozhodnutí o povinnosti člena orgánu podle § 68 ZOK uplatní. V tomto smyslu mělo založení ručení povahu sankce, která zároveň měla věřitelům usnadnit dobytost jejich pohledávek.

Kromě úplně nového konceptu odpovědnosti statutárního orgánu za dluhy společnosti při jejím úpadku (viz kapitola 3.1) tak přináší novela ZOK i změnu v podobě explicitního zakotvení diskreční pravomoci soudu při určení výše sankční povinnosti. Soudu je umožněno, aby s ohledem na konkrétní okolnosti případu úměrně stanovil výši sankce. Tato pravomoc vyplývá přímo z dikce ustanovení § 66 odst. 1 písm. b) ZOK, kdy je stanoveno, že člen statutárního orgánu poskytne do majetkové podstaty společnosti plnění *až do výše* (celkového) rozdílu mezi souhrnem dluhů a hodnotou majetku obchodní korporace, přičemž insolvenční soud při stanovení výše přihlédně zejména k tomu, jakou měrou přispělo porušení povinnosti tohoto člena k nedostatečné výši majetkové podstaty. Diskreční pravomoc nově dopadá dokonce i na institut vyloučení, kdy zákonem stanovené doby diskvalifikace jsou stanovené jako maximální a záleží tak na úvaze soudu, aby posoudil, jaká délka diskvalifikační doby bude vzhledem ke specifickým daného případu odpovídající. Stejně tak se tato změna týká i postihu vydání prospěchu, kdy stejně jako u diskvalifikace je doba stanovena jako maximální. Soud tedy může rozhodnout, že povinný člen statutárního orgánu vydá prospěch za období kratší než dvou let zpětně od zahájení insolvenčního řízení, pokud je to důvodné s ohledem na jeho míru přispění k úpadku. Tyto změny mj. naplňují

---

⁸⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 8. 2022, sp. zn. 5 Cmo 125/2022. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njztsnrug44dkx3woj3hg>.

současné evropské trendy směřující k mírnějšímu sankcionování osob a usnadnění jejich návratu k podnikatelské činnosti.⁸⁶

2.3. Důkazní břemeno a důkazní povinnost v incidenčním sporu

Řízení dle § 66 odst. 1 ZOK je incidenčním sporem, tedy řízením dle části první, hlavy IV, dílu osmého insolvenčního zákona,⁸⁷ na řízení o žalobě na doplnění pasiv a vydání prospěchu se tak uplatní ustanovení § 159 a násl. IZ. Ustanovení § 160 odst. 1 IZ dále stanoví, že incidenční spor se projedná v rámci insolvenčního řízení u insolvenčního soudu na návrh oprávněné osoby, přičemž tento návrh má povahu žaloby. Zákon přitom k pojmu žaloby dává v poznámce přímý odkaz do ustanovení § 79 odst. 1 OSŘ. Zároveň jsou ustanovením § 160 odst. 3 IZ vyloučena z použití ustanovení o insolvenčním řízení podle části první, hlavy třetí, s výjimkou doručování, a ustanovením § 161 odst. 1 IZ jsou vyloučena ustanovení insolvenčního zákona o jednání v insolvenčním řízení. Vzhledem k tomu, že insolvenční zákon neobsahuje úplnou procesní úpravu pro vedení incidenčních sporů, je ve spojení s ustanovením § 7 IZ⁸⁸ zřejmé, že se na úpravu žaloby podle § 66 ZOK, resp. na řízení o incidenčních sporech podle § 159 a násl. IZ, použije přiměřeně občanský soudní řád, případně zákon o zvláštních řízeních soudních (shodně T. Jirmásek⁸⁹). Insolvenční zákon je tak *lex specialis* ve vztahu k občanskému soudnímu řádu, jakožto obecné procesní úpravě.⁹⁰

Návrh podle § 160 odst. 1 IZ, směřující k uplatnění postihu podle § 66 ZOK, tak musí splňovat obecné náležitosti žaloby dané ustanovením § 42 odst. 4 OSŘ a náležitosti podle ustanovení § 79 OSŘ, kterými jsou mj. vylíčení rozhodujících skutečností a označení důkazů.⁹¹ Žalobce je přitom podle § 79 odst. 2 OSŘ povinen k návrhu připojit písemné důkazy, jichž se dovolává. Na vedení incidenčního sporu se dále uplatní také ustanovení § 120 a násl. OSŘ a související principy dokazování, kdy podle ustanovení § 120 odst. 1 OSŘ jsou účastníci povinni

---

⁸⁶ Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU – COM (2016) 723 final, 2016/0359 (COD). Dostupné z: https://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2016-48/proposal_40046.pdf.

⁸⁷ Ustanovení § 66 odst. 3 ZOK.

⁸⁸ Ustanovení § 7 IZ uvádí, že: „Nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních (...).“

⁸⁹ JIRMÁSEK, Tomáš. § 160 [Zvláštní ustanovení o incidenčních sporech – žaloba]. In: SPRINZ, P., JIRMÁSEK, T. op. cit. pozn. 81. marg. č. 16.

⁹⁰ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena, a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2012. s. 212-213.

⁹¹ JIRMÁSEK, Tomáš. § 160 [Zvláštní ustanovení o incidenčních sporech – žaloba]. In: SPRINZ, P., JIRMÁSEK, T. op. cit. pozn. 81. marg. č. 7.

označit důkazy k prokázání svých tvrzení. V důsledku uplatnění občanského soudního řádu na vedení incidenčních sporů se uplatní i související zásady procesního dokazování a zejména zásada dispoziční a projednací. Projevem uplatnění těchto zásad je mj. skutečnost, že incidenční spor lze zahájit pouze na návrh, tedy na základě žaloby. Povinnost tvrzení a důkazní v těchto sporech tak dopadá na ty účastníky, kteří se prostřednictvím svých tvrzení a důkazů snaží zajistit si ve sporu úspěch, který je podmíněný unesením důkazního břemene.⁹² Z toho důvodu dopadá *onus probandi* v incidenčních sporech především na insolvenčního správce, jakožto žalobce. Jak potvrzuje také judikatura,⁹³ ohledně vzniku škody a prokázání kauzálního nexu vzniku škody a jednání člena statutárního orgánu dopadá důkazní břemeno na toho, kdo se náhrady domáhá. Člen statutárního orgánu tak nenese důkazní břemeno vůči všem předpokladům vzniku odpovědnosti, ale pouze v těch případech, kdy je třeba prokázat, že jednal v souladu s povinností péče řádného hospodáře (blíže k problematice důkazního břemene v civilních sporech viz blíže např. J. Macur⁹⁴).

Žaloba podle § 66 ZOK je dle petitu žalobou na plnění, insolvenční správce se jejím prostřednictvím dožaduje plnění do majetkové podstaty společnosti vydáním prospěchu nebo doplněním rozdílu mezi výší dluhů a hodnotou majetku společnosti na členu statutárního orgánu, který se dopustil úpadkového deliktu. Insolvenční správce tak musí v žalobním návrhu zejména vymezit, jaký postih podle ustanovení § 66 ZOK je sledován (tedy jakého plnění se domáhá), na jakém členu statutárního orgánu, a především musí tvrdit a prokázat skutečnosti svědčící o spáchání úpadkového deliktu, označit důkazy k prokázání svých tvrzení.

V žalobním návrhu tak musí být tvrzeno a prokázáno přispění člena orgánu k úpadku společnosti, ke kterému došlo v důsledku porušení jeho povinností. Musí být identifikováno a popsáno jednání, ve kterém je spatřováno porušení povinností a být prokázána příčinná souvislost (kauzální nexus) tohoto jednání s úpadkem obchodní korporace, přičemž tuto skutečnost je nutné také dostatečně podložit důkazy. Vzhledem k zavedení korektivu tvrdosti spočívajícím ve stanovení výše sankce dle skutečné míry přispění k úpadku (viz bod 2.2.2), by měla být také tvrzena přiměřenost navržené sankce vzhledem k závažnosti pochybení. Konkrétně pro uplatnění sankce vydání prospěchu musí být dále prokázáno, že žalovaný člen

---

⁹² JIRMÁSEK, Tomáš. § 160 [Zvláštní ustanovení o incidenčních sporech – žaloba]. In: SPRINZ, P., JIRMÁSEK, T. op. cit. pozn. 81. marg. č. 1.

⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2011, sp. zn. 22 Cdo 883/2010. Dostupný z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgjpxa4s7gzpxgxzsgi2a> nebo Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 440/2013. Dostupný z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgzpw64s7gzpxgxzrgy3a>.

⁹⁴ MACUR, Josef. *Zájem stran na vysvětlení skutkového stavu v civilním soudním řízení*. Bulletin advokacie [online]. 1999, č. 2, s. 21 [cit. 20. 5. 2023]. Dostupné z https://www.cak.cz/assets/files/179/BA_99_02.pdf.

orgánu prospěch skutečně obdržel, jeho získání souviselo s výkonem funkce, a navíc jej obdržel ve stanoveném období dvou let zpětně od zahájení insolvenčního řízení. Žalovaný, aby unesl důkazní břemeno, pak musí především tvrdit a prokázat, že v tvrzených případech namítaného pochybení postupoval s péčí řádného hospodáře a nedopustil se tak porušení svých povinností.⁹⁵

V kontextu výše nastíněného se nabízí otázka, do jaké míry se uplatní koncept obráceného důkazního břemene zavedený ustanovením § 52 odst. ZOK, který stanoví, že v otázkách, zda bylo jednáno v souladu s povinností péče řádného hospodáře, nese důkazní břemeno člen orgánu. Přestože se jedná o řízení ve věci žaloby podle § 66 ZOK, z insolvenčního zákona pro řízení o incidenčním sporu výslovně vyplývá pouze použití občanského soudního řádu, případně zákona o zvláštních řízeních soudních, konkrétně k modifikaci důkazního břemene se nevyjadřuje. Pokud bychom však postupovali pouze podle principů občanského soudního řádu, úprava řízení o incidenčním sporu ve věci postihů podle § 66 ZOK by nedostatečně reflektovala přirozenou informační asymetrii mezi insolvenčním správcem, resp. věřiteli a žalovanými členy statutárního orgánu. Incidenční spor totiž obecně provází zásada dispoziční a projednací, což by v případě vyloučení aplikace ustanovení § 52 odst. 2 ZOK mělo za důsledek neúměrné zatížení žalobce důkazním břemenem. Je tak na místě předpokládat, že úmyslem zákonodárce nebylo zpřísnění důkazní povinnosti na straně žalobce, nýbrž ustanovení § 52 odst. 2 ZOK se jako pravidlo *lex specialis* uplatní i v řízení o žalobě podle § 66 ZOK (shodně B. Havel a I. Štenglová⁹⁶).

Nakonec použití ustanovení § 52 odst. 2 ZOK pro modifikaci důkazního břemene bylo dovozeno doktrínou⁹⁷ a potvrzeno judikaturou⁹⁸ i pro řízení o návrhu na založení ručení členů statutárního orgánu za dluhy obchodní korporace v úpadku dle původního ustanovení § 68 ZOK, jehož procesní úprava také podléhala občanskému soudnímu řádu. Důkazní břemeno k prokázání, že jednání proběhlo v souladu s povinností jednat s péčí řádného hospodáře *ex lege* dopadalo na členy statutárního orgánu upadnuvší obchodní korporace. Pouze v případě, kdy to po nich nešlo spravedlivě požadovat, bylo důkazní břemeno usnesením soudu přeneseno na žalobce.

---

⁹⁵ ŠUK, Petr. § 66 [Zvláštní povinnosti při úpadku obchodní korporace]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op. cit. 27. s. 230–231, marg. č. 39.

⁹⁶ HAVEL, Bohumil, ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 52 [Péče řádného hospodáře, přenos důkazního břemene]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op. cit. 27, s. 178, marg. č. 3.

⁹⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil. § 52 [Péče řádného hospodáře, přenos důkazního břemene]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., op. cit. pozn. 16. s. 160, marg. č. 3.

⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 440/2013. Dostupný z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembgrzpw64s7gzpxgzr3a>.

Již právní úprava řízení o úpadkových deliktech před novelou ZOK však byla s ohledem na míru důkazní povinnosti na straně žalobce vcelku přísná. Např. úpadkový delikt podle § 68 ZOK spočíval v jednání, kdy člen orgánu v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinil za účelem odvrácení hrozícího úpadku vše potřebné a rozumně předpokládatelné, případně svým jednáním (hrozící) úpadek sám způsobil. Bylo tak úkolem žalobce, v situaci již vydaného rozhodnutí o úpadku obchodní korporace, *in concreto* tvrdit a prokázat, že žalovaný člen orgánu věděl nebo měl vědět o hrozícím úpadku a zároveň neučinil vše potřebné a rozumně předpokládatelné, tedy že nepřijal vhodná opatření a nepodstoupil dostatečné kroky k jeho odvrácení, případně že zvolil nevhodný postup, kterým úpadek společnosti dokončil nebo k úpadku obchodní korporaci svým jednáním přivedl.⁹⁹ Lze si představit, že prokázání těchto skutkových okolností nebylo vůbec snadné.

Důkazní břemeno žalovaného podle § 52 odst. 2 ZOK v podstatě přistupovalo až následně, teprve potom, co bylo žalobcem konkrétně vymezeno a prokázáno, v čem bylo spatřováno pochybení. Soud pak musel za účelem posouzení, zda byly naplněny předpoklady pro uplatnění postihu podle § 68 ZOK dostatečně zjistit skutkový stav a zjištěné okolnosti týkající se jednání člena orgánu porovnat s požadavkem kladeným na jednání člena orgánu za účelem odvrácení hrozícího úpadku.¹⁰⁰ Žalovaný člen statutárního orgánu, pokud to po něm bylo možné spravedlivě požadovat, pak prokazoval dodržení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře při konkrétně vytykaném jednání.

Zajímavé je srovnat rozsah důkazní povinnosti s řízením o žalobě podle § 194 odst. 5 a 6 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, na náhradu újmy způsobené v důsledku porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. Jednalo se o sankci uplatňovanou v důsledku porušení povinnosti člena orgánu obchodní korporace jednat s péčí řádného hospodáře, jejímž důsledkem bylo způsobení platební neschopnosti obchodní korporace a ručení tohoto člena za její dluhy. Skutková podstata tak byla velmi podobná úpadkovému deliktu, nicméně nebylo podmínkou způsobení úpadku obchodní korporace. Věřitel byl pro uplatnění postihu povinen prokázat vznik a výši škody, což bylo velmi složité.¹⁰¹ V porovnání se současným řízením o žalobě podle § 66 ZOK byl přitom rozsah dokazovaných skutečností patrně menší.

---

⁹⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 8. 2022, sp. zn. 5 Cmo 125/2022. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njztsnrug44dkx3woj3hg>.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ HURYCHOVÁ, K. op. cit. pozn. 7. s. 159.

Současná volnější formulace skutkové podstaty a změny v časové působnosti (viz 1.2.2) by sice dokazování v řízení podle § 66 ZOK mohla usnadnit, na druhou stranu je otázkou, zda toto zjednodušení je dostatečné k zachování účinnosti a efektivnosti právní úpravy jako nástroje ochrany věřitelů. Nakonec žaloba na ručení podle původního § 68 ZOK byla v praxi institutem zřídka uplatňovaným (viz bod 2.1.3) a cílem novely ZOK bylo právě právní úpravu zjednodušit a zefektivnit, tedy zpřístupnit.

V souvislosti s novou podobou skutkové podstaty je navíc třeba podotknout, že ustanovení § 52 odst. 2 ZOK směřuje na ta pochybení, které mají původ v porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. Nicméně nová skutková podstata úpadkového deliktu potenciálně dopadá i na taková jednání, která nemusí vyplývat výlučně z porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. V tomto rozsahu se tak ustanovení § 52 odst. 2 pravděpodobně neuplatní a bude záviset pouze na insolvenčním správci, aby tato pochybení prokázal a unesl důkazní břemeno. Na druhou stranu je na místě poznamenat, že přes toto relativní rozšíření skutkové podstaty nelze očekávat radikální změnu v namítaném pochybení členů orgánů, to bude mít s největší pravděpodobností i nadále nejčastěji původ v porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, která je do jisté míry obecným standardem výkonu funkce.¹⁰²

Zásadní problém novelizované právní úpravy koncipující projednání úpadkových deliktů jako řízení vedené v rámci insolvenčního řízení formou incidenčního sporu tak spočívá v potenciálním rozšíření rozsahu důkazní povinnosti, která na insolvenčního správce dopadá. I před novelou ZOK bylo důkazní břemeno dopadající na insolvenčního správce v řízení o návrhu podle § 68 ZOK relativně tvrdé. Novelizovaná právní úprava však namísto zmírnění této procesní zátěže kladené na insolvenčního správce, jako žalobce, dává prostor k dalšímu zpřísnění. Zastávám názor, že současná podoba řízení tak nedostatečně reflektuje informační asymetrii, která přirozeně v úpadkovém řízení vyvstává mezi insolvenčním správcem a žalovanými členy statutárního orgánu. Vezmeme-li v potaz text důvodové zprávy¹⁰³ k navrhovanému konceptu sjednoceného řízení, vyjadřuje se zákonodárce k úmyslu učinit insolvenčního správce jedinou aktivně legitimovanou osobou k podání návrhu podle § 66 ZOK, komentářem, že právě insolvenční správce je osobou nejlépe seznámenou s insolvenčním řízením a stavem obchodní korporace, a tedy si může nejnadhěji opatřit podklady k návrhu. K tomu je poukázáno na jeho úzký vztah a kontakt s věřiteli, kteří tak mohou insolvenčního správce také zahrnout podněty.

---

¹⁰² VRBA, M. op. cit. 11. s. 33.

¹⁰³ Důvodová zpráva 33/2020. op cit. 1. k § 66.

Z předmětného by proto bylo možné dovozovat tendenci zákonodárce, při konstruování společného řízení pro úpadkové delikty, ke zpřísnění důkazní povinnosti insolvenčního správce, resp. většímu zatížení žalobce důkazní povinností.

Potenciální delikvent je však již tak stavěn do pasivnější role, kdy dokazování dokonce může vcelku účinně obstruovat např. tím, že prostě tvrdí neexistenci určitých dokumentů, zamlčuje informace apod. Existence některých důkazních prostředků si totiž žalobce ani nemusí být vůbec vědom, aby je mohl pro provedení důkazu alespoň označit (např. různé interní zprávy a jiné dokumenty). Klíčovými důkazy v incidenčním sporu přitom mohou být i různá rozhodnutí nebo souhlasy orgánů, které se povinně nezveřejňují nebo dokonce interní komunikace zaměstnanců apod. Přístup k některým informačním zdrojům by mohl být ze strany společnosti, resp. jejích orgánů dokonce aktivně sabotován, a to zejména v úpadkové situaci, kdy si je statutární orgán vědom svého pochybení a snaží se přirozeně „zahladit stopy“. Pomoci se přitom insolvenčnímu správci nemusí dostat ani skrze podněty věřitelů, jak předestírá zákonodárce, ti totiž budou v zásadě ve stejně neutěšené pozici.

Domnívám se proto, že je proti smyslu a účelu právní úpravy úpadkových deliktů, která má sloužit zejména k ochraně věřitelů, aby docházelo k oslabení jejich pozice zpřísněním důkazní povinnosti kladené na žalobce, protože by byla posílená informační asymetrie. Přesně na tuto informační asymetrii má směřovat ustanovení § 52 odst. 2 ZOK. Jak vysvětluje B. Havel a I. Štenglová,¹⁰⁴ pravidlo přenesení důkazního břemene na členy orgánu vyplývá právě ze skutečnosti, že žalobce domáhající se náhrady újmy vůči žalovanému členu orgánu obvykle nemá k dispozici veškeré podklady a informace, kterými naopak disponuje právě žalovaný člen. Tedy zpravidla jako jediný disponuje dostatečnými informačními zdroji k prokázání, zda byly nebo nebyly porušeny povinnosti při výkonu funkce, resp. zda postupoval s péčí řádného hospodáře. V důsledku této informační asymetrie vystupuje jako silnější strana a je spravedlivé přenést důkazní břemeno v jeho neprospěch.

Zastávám proto názor, že ustanovení § 52 odst. 2 ZOK se zjevně uplatní i na ustanovení § 66 ZOK a promítne se tak do vedení incidenčních sporů. Navíc by však mělo být judikaturou dovozeno rozšíření i na taková pochybení členů orgánu obchodní korporace, které nemají povahu

---

¹⁰⁴ HAVEL, B., ŠTENGLOVÁ, I. § 52 [Péče řádného hospodáře, přenos důkazního břemene]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op. cit. 27, s. 178, marg. č. 2.

výhradě v porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, tak, aby dostatečně reflektovalo změny zavedené novelou ZOK týkající se skutkové podstaty úpadkového deliktu.

Nakonec je také zajímavé srovnat nastavení důkazního břemene a důkazní povinnosti v řízení podle § 66 ZOK s řízením o náhradě újmy způsobené porušením povinnosti k podání insolvenčního návrhu podle § 99 IZ. Právem chráněný zájem těmito ustanoveními má totiž jisté podobnosti, a sice směřuje mj. k ochraně majetkových zájmů věřitelů při úpadku obchodní korporace. Majetkové zájmy věřitelů jsou přitom v obou případech narušeny deliktním jednáním osoby spočívajícím v porušení její zákonné povinnosti, v důsledku čehož dojde ke krácení věřitelů na uspokojení jejich pohledávek. V případě pozdního podání insolvenčního návrhu tak osoby povinné k jeho podání odpovídají věřitelům podle § 99 odst. 1 IZ za tím způsobenou újmu, představující snížení míry uspokojení pohledávky věřitele. Oproti úpadkovému deliktu se tak jedná o objektivně méně závažný delikt – je naplněn předpoklad způsobení majetkové újmy snížením uspokojení pohledávek věřitele, narozdíl od úpadkových deliktů však není toto jednání příčinou způsobení úpadku obchodní korporace. Přesto důkazní povinnost v případě uplatnění postihu podle § 99 IZ dopadá zejména na žalované, kteří musí unést důkazní břemeno a musí prokázat některý z důvodů daným ustanovením § 99 odst. 3 IZ pro vyvinění se z povinnosti hradit škodu.¹⁰⁵

Dokazování v incidenčních sporech podle nové úpravy přináší také některé praktické problémy, jak popisuje např. T. Jirmásek¹⁰⁶ v komentovaném znění insolvenčního zákona. Insolvenční řízení má být pro vedení incidenčního sporu jakýmsi podkladovým základem – tedy veškeré důkazy, informace získané z insolvenčního řízení má soudce využít pro vedení řízení o incidenčním sporu. Cílem tak je, aby soudce vycházel z obsahu insolvenčního spisu, který má sloužit jako základní zdroj poznatků, skutečnosti, které vyšly najevo při insolvenčním řízení mají být brány jako přirozené informační zdroje, mají být bez dalšího považovány za skutečnosti nikoli nové pro účely incidenčního sporu. Nicméně, jak T. Jirmásek¹⁰⁷ hodnotí, je toto neudržitelnou praxí. Pro účely vedení incidenčního sporu bude vždy nezbytné předložit veškeré důkazy a znovu je evidovat, zvláště v incidenčním spisu. Praxe, aby soudce vycházel bez dalšího z insolvenčního spisu, prováděl např. důkaz „jiným spisem“ je nedosažitelná. Může tím vzniknout výrazná

---

¹⁰⁵ KOZÁK, Jan. § 99 [Odpovědnost za nepodání návrhu na zahájení řízení]. In: BROŽ, Jaroslav, BUDÍN, Petr, DADAM, Alexandr, KOZÁK, Jan, PACHL, Lukáš, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-5-24]. ASPI_ID KO182_2006CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁰⁶ JIRMÁSEK, Tomáš. § 160 [Zvláštní ustanovení o incidenčních sporech – žaloba]. In: SPRINZ, P., JIRMÁSEK, T. op. cit. pozn. 81. marg. č. 12.

¹⁰⁷ Tamtéž.

informační asymetrie mezi účastníky, neboť některé dokumenty, vystávající např. z odporových sporů, jako jsou přílohy přihlášené pohledávky, se fyzicky do spisu vůbec netisknou a ani se nezveřejňují a disponovali by jimi tak pouze někteří účastníci. Navíc případný přezkum rozsudku v odvolacím řízení by tak byl takřka znemožněn. Mimo jiné výslovně poukazuje také na skutečnost, že zásadám občanskoprávního sporného řízení, jako jsou zásady bezprostřednosti a volného hodnocení důkazů a souvisejících pravidel dokazování podle § 120 a násl. OSŘ, které se mají uplatnit i na incidenční spory, nebude za daných okolností prakticky možné dostát. Tedy cíl nového konceptu sjednoceného řízení, aby bylo insolvenční řízení a incidenční spory z něj vzešlé řešeny stejným soudcem proces se tak zrychlil a zefektivnil tím, že je bude mít v gesci tatáž osoba, která je s celou situací dobře seznámena a zná veškeré okolnosti vedeného insolvenčního řízení, tak nebude naplněna, pokud nebude plnohodnotně veden incidenční spis a důkazy znovu doloženy i pro účely incidenčního sporu. Cíl novely ZOK v tomto ohledu řízení zjednodušit a postupovat hospodárněji se tak v tomto mívá účinkem.

2.4. Náklady řízení

Z ustanovení § 66 odst. 2 ZOK vyplývá, že náklady na vedení incidenčního sporu jsou hrazeny z majetkové podstaty obchodní korporace, nejsou-li však v majetkové podstatě dostatečné peněžní prostředky ke krytí nákladů na podání návrhu a vedení řízení, může insolvenční správce podmínit podání návrhu nebo pokračování v řízení tím, že mu věřitelé poskytnou na úhradu těchto nákladů přiměřenou zálohu.

Na otázku náhrady nákladů za vedením incidenčního sporu se v souladu s ustanovením § 163 IZ užití pravidla občanského soudního řádu, tedy v souladu s § 142 a násl. OSŘ přiznává soud náhradu potřebných a účelně vynaložených nákladů tomu účastníku, který měl ve věci úspěch. V případě, že incidenční spor skončí úspěchem na straně žalobce, incidenčního správce, tak bude poskytnutá záloha na náklady řízení věřitelům vrácena, resp. náhrada nákladů bude představovat zvláštní pohledávku za majetkovou podstatou obchodní korporace. V případě neúspěchu ve věci však náklady vynaložené (poskytnutá záloha věřiteli) na vedení řízení zůstávají bez náhrady. Navíc při neúspěchu žalobce ve sporu bude insolvenční správce povinen hradit náklady protistraně, která v řízení uspěla. Toto plnění bude hrazeno z majetkové podstaty společnosti, a tak kromě neúspěchu ve sporu, kterým mělo být docíleno navýšení majetkové podstaty společnosti získáním plnění za uplatnění úpadkového postihu, se naopak sníží potenciální výše uspokojení pohledávek věřitelů o částku vynaložených nákladů a částku hrazenou na náklady úspěšné protistraně.

2.4.1. Postavení nezajištěného věřitele

Zvláště nevýhodné je, v kontextu výše nastíněné problematiky nákladů řízení, postavení nezajištěného věřitele v insolvenčním řízení, resp. incidenčním sporu. Dle ustanovení § 167 odst. 1 IZ se zajištění věřitelé uspokojí vždy v rozsahu zajištění ze zpeněžení věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, kterými byla jejich pohledávka zajištěna, navíc, je-li hodnota zajištění nižší než skutečná výše zajištěné pohledávky (dle zjištění znaleckého posudku), považuje se pohledávka ve zbytku za pohledávku nezajištěnou. Zajištěné pohledávky mají výhodnější pořadí než ty nezajištěné a jsou tak přednostně uspokojovány ze zajištění. Zatímco v případě konkurzního řešení úpadku společnosti tak mají zajištění věřitele vzhledem k pořadí a způsobu uspokojování pohledávek takřka jistotu, že jejich pohledávka bude vždy uhrazena alespoň do výše hodnoty zajištění, nezajištění věřitelé jsou naopak vydáni napospas značné nejistotě, zda z likvidační podstaty zůstane alespoň nějaký majetek, ze kterého by mohli své pohledávky alespoň částečně uspokojit.

Zajištěný věřitel má proto v případě konkurzního řešení úpadku značně výhodnější postavení, neboť má právo na přednostní uspokojení svých pohledávek. V situaci, kdy může být insolvenčním správcem požadováno poskytnutí zálohy na náklady vedení incidenčního sporu, je nezajištěný věřitel stavěn do značně nevýhodné pozice. Nejen, že výsledek insolvenčního řízení a incidenčních sporů pro něj může dopadnout nulovým uspokojením jeho pohledávek, navíc může v případě neúspěchu žaloby přijít i o prostředky poskytnuté na zálohu nákladů, zjednodušeně řečeno tak insolvenčním řízením může nezajištěný věřitel víc ztratit než získat.

V případě konkurzního řešení úpadku se tak nezajištěný věřitel dostává do značného rizika. V jeho zájmu tak často může být dokonce insolvenční řízení vůbec nezahajovat, neboť pro něj bude potenciálně snazší a méně rizikovější domoci se uspokojení svých pohledávek mimo rámec insolvenčního řízení. Tato skutečnost je o to více podtržena stavem novelizované právní úpravy úpadkových deliktů, kdy zrušením konceptu sankčního ručení podle § 68 ZOK a zavedením jednotného procesního režimu bylo znemožněno vymáhat pohledávky věřitelů paralelně mimo insolvenční řízení. Paradoxně tak může v praxi častěji docházet k situacím, kdy ze strany věřitelů nebude úmyslně podáván insolvenční návrh a budou se snažit docílit uspokojení svých pohledávek jinou cestou, což je samozřejmě nežádoucí stav, na zahájení insolvenčního řízení je totiž také významný veřejný zájem. Zatímco cílem novely ZOK tak bylo mj. zajištění rovnoměrnějšího uspokojení pohledávek věřitelů tím, že veškerá plnění získaná z uplatnění úpadkových postihů budou plněním do majetkové podstaty společnosti a bude znemožněno individuální vymáhání

pohledávek věřitelů mimo insolvenční řízení, tak ve výsledku došlo spíše k prohloubení rozdílu v postavení zajištěných a nezajištěných věřitelů.

Na druhou stranu tento závěr nelze bez dalšího objektivizovat. Nakonec každé insolvenční řízení se v konkrétních parametrech liší a vždy bude záležet na konkrétním rozprostření majetku obchodní korporace a jejích věřitelů. Pro určení skutečného dopadu novely ZOK na postavení věřitelů ve smyslu poměru uspokojení pohledávek mezi zajištěnými a nezajištěnými věřiteli tak bude zapotřebí podrobnějších statistických šetření v průběhu následujících let.

3. Odpovědnostní následky úpadkových deliktů

V předchozích částech práce byly rozebrány některé základní aspekty právní úpravy úpadkových deliktů. Z hmotněprávního hlediska byla definována skutková podstata s poukázáním na její vývoj novelou ZOK, stejně tak bylo poukázáno na původní a aktuální podobu řízení o úpadkových deliktech. Pro posouzení efektivnosti aktuální úpravy a její celkové zhodnocení (v kontextu cílů vymezených touto prací) je však nutné věnovat pozornost také samotnému konceptu a fungování sankčního mechanismu, který je k represí, potažmo prevenci, páchání úpadkových deliktů nastaven. Tedy zbývá analyzovat podobu jednotlivých sankčních postihů. Zákon o obchodních korporacích rozlišuje tři úpadkové postihy – teoreticky můžeme tyto postihy rozdělit na majetkové (povinnost k doplnění pasiv a vydání prospěchu) a osobnostní (vyloučení z výkonu funkce). Dostane-li se obchodní korporace do úpadku a pohledávky věřitelů vůči ní nebudou plně uspokojeny z důvodu nedostatečné hodnoty jejího majetku, měl by zákon poskytovat takové nástroje, kterými může být dosaženo nahrazení hodnot chybějících v majetkové podstatě upadnuvší obchodní korporace. Majetkové postihy tak budou naplňovat především kompenzační účel, tedy budou mj. směřovat k obnově majetkové hodnoty společnosti. Účelem osobnostního postihu vyloučení je spíše prevence, snaha zabránit pokračování v deliktním jednání tím, že je osoba z výkonu funkce vyloučena a je tak v dalším výkonu funkce zabráněno, čímž je sledován i veřejný zájem.

Pokud tedy k úpadku obchodní korporace dojde za přispění člena statutárního orgánu porušením povinností při výkonu funkce, je cílem vložit do rukou věřitelů, resp. insolvenčního správce, účinné prostředky obrany a umožnit tak aktivně se dovolat pochybení proti těmto členům orgánu, k čemuž slouží právě úpadkové postihy.

Cílem této části není podat vyčerpávající výklad k problematice postihů z úpadkových deliktů – jen výklad k novému sankčnímu konceptu žaloby na doplnění pasiv by vydal na samostatnou práci – smyslem je upozornit na ta dílčí témata, které považuji za podstatné s ohledem na cíle práce, a kterými jsou zejména efektivnost a kompenzační funkce majetkových postihů.

3.1. Postižitelnost žalobou na doplnění pasiv

Úplnou novinkou v úpravě úpadkových deliktů je zavedení institutu žaloby na doplnění pasiv. Původní úprava sankčního ručení podle § 68 ZOK obsahovala četné nedostatky (viz 1.1.1 a 2.1.3), spočívající předně v nespravedlivém rozdělení likvidační podstaty mezi věřitele obchodní korporace a značných procesních problémech souvisejících s aplikací tohoto postihu. Zákonodárci

byl proto mj. z těchto důvodů novelou ZOK navržen zcela nový sankční koncept nahrazující původní institut ručení. Do českého právního řádu tak byla převzata adaptovaná podoba francouzské právní úpravy „*La responsabilité pour insuffisance d'actif*“,¹⁰⁸ (volně přeloženo jako „odpovědnost za nedostatek aktiv“) - tzv. žaloba na doplnění pasiv.

Stejně, jako u institutu ručení za dluhy při úpadku obchodní korporace, je podstatou žaloby na doplnění pasiv náhrada majetkových hodnot chybějících v likvidační podstatě obchodní korporace v úpadku. Jedná se v podstatě o specifickou povinnost k náhradě škody vůči věřitelům obchodní korporace, kteří byli zkráceni na uspokojení svých pohledávek v důsledku nedostatečné výše jejího majetku.¹⁰⁹ Jejím uplatněním by tak mělo být umožněno věřitelům, resp. insolvenčnímu správci, domoci se na členech statutárního orgánu, kteří se dopustili úpadkového deliktu, plnění, které by představovalo náhradní uspokojení jejich pohledávek.

Pokud je rozhodnuto o úpadku obchodní korporace s konkursním řešením a je uplatněna žaloba na doplnění pasiv v souladu s aktuálním ustanovením § 66 odst. 1 písm. b) ZOK, jsou členové orgánu, kteří porušením svých povinností přispěli k úpadku obchodní korporace, povinni poskytnout do majetkové podstaty plnění až do výše rozdílu mezi souhrnem dluhů a hodnotou majetku obchodní korporace. K této povinnosti jsou povoláni konstitutivním rozhodnutím insolvenčního soudu vydaném v incidenčním sporu, který v rozhodnutí také vymezí, do jaké výše jsou konkrétní členové povinni plnění poskytnout s ohledem na míru jejich přispění k nedostatku majetku obchodní korporace. Určení míry přispění k úpadku, a tedy výše sankce, by mělo být výsledkem pečlivého posouzení jednotlivých příčin a následků a jejich skutečného dopadu na nedostatečnost majetku obchodní korporace. Nicméně takové jednání člena orgánu, které by mohlo být příčinou přispění úpadku, bude zpravidla jedním z mnoha faktorů, které úpadek společnosti způsobilo, proto česká adaptace právní úpravy po francouzském vzoru používá termín „přispět“ (fr. *contribuer*).¹¹⁰ Určit, jakou měrou toto jednání k úpadku přispělo, a tedy jakou měrou se bude muset osoba podílet na nedostatku majetku korporace, bude pro soud při insolvenčním řízení nepochybně velmi náročné.

---

¹⁰⁸ Francouzský obchodní zákoník (*Code de commerce*). článek L 651-1 a násl. Dostupný z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000005634379/.

¹⁰⁹ ŠUK, Petr. § 66 [*Zvláštní povinnosti při úpadku obchodní korporace*]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op. cit. pozn. 27. s. 229, marg. č. 31.

¹¹⁰ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 66 odst. 1 písm. b).

Zcela zásadní změnou pro věřitele, kterou zavedení konceptu žaloby na doplnění pasiv přináší, je mj. také nový způsob uspokojení pohledávek v insolvenčním řízení. Zatímco předešlá právní úprava ručení podle § 68 ZOK představovala pro věřitele individuální vymáhání svých jednotlivých pohledávek, odděleně od insolvenčního řízení, ustanovení § 66 ZOK zavádí zcela odlišný postup. Nejen, že povinnost poskytnout do majetkové podstaty plnění až do výše rozdílu mezi souhrnem dluhů a hodnotou majetku obchodní korporace bude vymáhána přímo a výlučně insolvenčním správcem, ale i pohledávky jednotlivých věřitelů budou vymáhány a uspokojovány společně. Koncept povinnosti k doplnění pasiv a vydání prospěchu obsažený v ustanovení § 66 odst. 1 ZOK totiž počítá s vydáním plnění do majetkové podstaty upadnuvší obchodní korporace v insolvenčním řízení. Veškerý výtěžek takto získaný prostřednictvím uplatnění sankcí za spáchání úpadečného deliktu tak již nebude představovat individuální plnění vůči konkrétnímu věřiteli, který by se jej na členu orgánu sám domohl, nýbrž bude plněním vydaném do majetkové podstaty obchodní korporace v úpadku.

Ve srovnání s francouzskou předlohou je navíc zachováno pořadí pohledávek v insolvenčním řízení. Tedy, na rozdíl od francouzského konceptu, pohledávky nebudou uspokojovány jen na základě jejich výše, ale budou tvořit součást majetkové podstaty společnosti a s ohledem na jejich postavení tak budou vypořádány v insolvenčním řízení. Mělo by tak dojít celkově ke spravedlivějšímu rozdělení majetkové podstaty upadnuvší obchodní korporace.¹¹¹ Právě způsob rozdělení pohledávek ve francouzském modelu právní úpravy, nerespektující pořadí pohledávek, byl značně kritizován.¹¹² Ve srovnání s původním institutem ručení, který umožňoval individuální vymožení pohledávek mimo insolvenční řízení, je tak co do rozdělení majetku, z perspektivy celé množiny věřitelů, aktuální nastavení relativně spravedlivější. Zásadním negativním rozdílem je však výše potenciálně vymoženého plnění. Zatímco podle dřívější úpravy sankčního ručení bylo možné založit odpovědnost člena orgánu za uhrazení pohledávek vůči konkrétnímu věřiteli až do neomezené výše, odpovědnost k vydání plnění do majetkové podstaty na základě žaloby na doplnění pasiv bude stanovena jen v určité omezené výši. Výše plnění by měla odpovídat reálné míře přispění k úpadku obchodní korporace, navíc v maximální výši odpovídající rozdílu mezi souhrnem dluhů a hodnotou majetku obchodní korporace. Zajisté jde o solidárnější a spravedlivější přístup vůči členům statutárního

---

¹¹¹ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 66 odst. 1 písm. b).

¹¹² Viz např.: [autor neuveden] (2014). *Distribution of the assets of the company in compulsory liquidation*. [online; cit. 2023-05-13]. Dostupné z: <https://cabinet-hawadier.fr/repartition-actifs-de-societe-liquidation-judiciaire/>.

orgánu, nicméně celková výše vymoženého plnění bude potenciálně výrazně menší a pro věřitele tak tato změna může znamenat menší uspokojení jejich pohledávek.

Připomeňme také skutečnost, že vymožené plnění získané z titulu ručení podle § 68 ZOK nenavyšovalo majetkovou podstatu rozdělovanou v insolvenčním řízení, což bylo zdrojem pochybností o aktivní věcné legitimaci insolvenčního správce k podání tohoto návrhu.

Podle stávající právní úpravy bude veškerý výtěžek získaný uplatněním postupu podle § 66 ZOK plněním do majetkové podstaty společnosti. Dostávají se tak do výhodné pozice pasivnější věřitelé, kteří by při postupu podle dřívějšího ustanovení § 68 ZOK k uspokojení svých pohledávek nevyužili. Naopak aktivní věřitelé, kteří by díky pasivitě ostatních věřitelů měli větší šanci své pohledávky vymocit ve vyšší míře, se nyní budou dělit i s těmi pasivními. Z toho důvodu nyní dosáhnou zpravidla menšího uspokojení svých pohledávek, než by získali z titulu ručení. Do jisté míry tak dojde ke spravedlivějšímu rozdělení majetkové podstaty z perspektivy celé skupiny věřitelů. Na druhou stranu zvýhodnění těch věřitelů, kteří by se svého práva aktivně dovolali a sami své pohledávky vymáhali, mělo ve světle zásady *vigilantibus iura scripta sunt* také svůj smysl. Nakonec proč by měly být plněny závazky i vůči těm věřitelům, kteří neprojevili iniciativu a zůstávají pasivní.

Zatímco z procesního hlediska je tak tento koncept pro věřitele všestranně výhodný (viz kapitola 2.2) - značně se jim usnadnilo jejich postavení, když je procesně zastoupí a jejich pohledávky za ně „vysoudí“ insolvenční správce, z hmotněprávního hlediska dle mého názoru není tato koncepční změna zcela příznivá. Soukromé právo stojí tradičně na určitých právních zásadách a principech a normotvorba by je měla přirozeně následovat. Jak už jsem zmínil, jednou z těchto zásad je pravidlo *vigilantibus iura scripta sunt*. Skutečnost, že v insolvenčním řízení budou insolvenčním správcem zastoupeni všichni věřitelé a jejich zájmy hájeny bez ohledu na jejich případnou pasivitu, vnímám jako částečné prolomení této zásady. Přestože již účast v insolvenčním řízení a přihlášení pohledávky je projevem určité iniciativy ze strany věřitele, není zde vyžadováno přímo aktivní úsilí k ochraně svého práva. Je spíše k diskuzi, zda vnímáme jako spravedlivější a podstatnější poměrné rozdělení majetkové podstaty nezávisle na přičinění jednotlivých věřitelů, nebo se zdá jako lepší varianta zvýhodnit ty věřitele, kteří projeví vlastní snahu a iniciativu brát se o svá práva. Přestože z procesního hlediska je tak zavedení § 66 ZOK značným přínosem, přikláním se k názoru, že dřívější koncept rušení podle § 68 ZOK lépe sledoval soukromoprávní principy právní úpravy. Zároveň však ob stojí argument, že účelem právní úpravy

úpadkových deliktů je ochrana majetkových práv věřitelů, který je naplněn právě zaručením maximální ochrany *všem* věřitelům.

Oproti odpovědnosti ručení za dluhy obchodní korporace v úpadku podle původního § 68 ZOK přichází nová úprava také s efektivnějším nastavením odpovědnosti pro případ více povinných osob. Rozhodnutí soudu o povinnosti ručení podle minulé právní úpravy zakládala povinnost jen konkrétního dlužníka uspokojit pohledávky vůči konkrétnímu věřiteli. Pokud tedy bylo více povinných osob, muselo být o jejich odpovědnosti rozhodnuto individuálně a vždy ve vztahu ke konkrétnímu věřiteli. Žaloba na doplnění pasiv podle aktuálního ustanovení § 66 odst. 1 písm. b) ZOK však může směřovat proti více pasivně legitimovaným osobám. Na odpovědnost těchto osob se přitom obecně uplatní ustanovení § 2915 a násl. OZ, což znamená, že osoby stížené povinností plnit do majetkové podstaty na základě žaloby na doplnění pasiv budou k této povinnosti zavázány společně a nerozdílně.¹¹³ Pokud je v souladu s ustanovením § 66 odst. 1 písm. b) uložena soudem povinnost k plnění podle míry příspěví jednotlivých členů orgánů k nedostatečné výši majetkové podstaty, projeví se to také na rozsahu solidarity. Případně může být povinnost k plnění stanovena každému členu v souladu s ustanovením § 2915 odst. 2 OZ samostatně, zejména pokud jde o vydání nepeněžitě plnění.¹¹⁴ Přestože ve srovnání s povinností ručení podle původního ustanovení § 68 ZOK již nedochází k založené potenciálně neomezené výši sankce, vzhledem k tomu, že bude žaloba na doplnění pasiv podávána insolvenčním správcem za všechny věřitele zúčastněné na insolvenčním řízení a zároveň bude postih uplatňován vůči všem potenciálně povinným osobám, má tento nový koncept bezpochyby potenciál přispět v důsledku k vyšší míře poměrného uspokojení pohledávek.

3.2. Vydání prospěchu

Sankce v podobě povinnosti člena orgánu vydat do majetkové podstaty prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce, jakož i případný jiný prospěch, který tento člen od obchodní korporace obdržel je v právní úpravě zákona o obchodních korporacích již tradičním institutem. Z tohoto důvodu v kapitole zaměřuji pouze na ty dílčí změny a aspekty právní úpravy, které považuji za zásadní vzhledem k výzkumným cílům diplomové práce.

Obecně platí, že insolvenční řízení se v souladu s § 97 odst. 1 IZ zahajuje na návrh. K podání insolvenčního návrhu je podle § 98 IZ povinna společnost, resp. její statutární orgán

¹¹³ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 66 odst. 1 písm. b).

¹¹⁴ ŠUK, Petr. § 66 [Zvláštní povinnosti při úpadku obchodní korporace]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. op. cit. pozn. 27. s. 230, marg. č. 34.

(případně další osoby vymezení zákonem¹¹⁵), a to bez zbytečného odkladu poté, co byl při vynaložení náležité péče zjištěn (hrozící) úpadek společnosti. Pokud v rozporu s touto povinností není návrh podán, resp. insolvenční návrh podá věřitel obchodní korporace, vystavuje se osoba povinná k návrhu riziku postihu podle § 99 IZ, spočívajícím v odpovědnosti za škodu nebo jinou újmu způsobenou porušením této povinnosti. Statuární orgán může být zároveň stížen povinností podle § 62 ZOK, tedy povinností k vydání prospěchu získaného na základě smlouvy o výkonu funkce, popřípadě jiného prospěchu, který od obchodní korporace obdržel. Tato dvě ustanovení tak mají značně motivační účel ke včasnému podání tzv. dlužnického insolvenčního návrhu.

Nejsem zastáncem nastavení tohoto motivačního prostředku, kdy by podání dlužnického insolvenčního návrhu mělo znamenat vyloučení uplatnění povinnosti k vydání prospěchu, byť může být jeho motivační funkce jakkoli účinná. Nakonec pokud je v řízení zjištěno, že člen orgánu skutečně úpadekový delikt spáchal, tedy porušil své povinnosti a k úpadku společnosti přispěl, nedává smysl, aby si ponechal jakýkoli prospěch, který nabyl za „neřádného“ výkonu funkce. Větší smysl by dávalo zavedení dodatečného sankčního institutu, který by se na členy orgánu, kteří insolvenční návrh v rozporu s jejich povinností nepodali, uplatnil nad rámec postihů z úpadekových deliktů. Tato sankce by mohla mít například podobu pokuty, tedy dalšího finančního postihu, kterému by se v případě časného podání návrhu členové orgánu vyhnuli, nicméně stále by byli povinni vydat získaný prospěch.

3.2.1. Počítání doby, za kterou se vydává získaný prospěch

Přestože došlo ke zúžení okruhu osob postižitelných povinností vydání prospěchu (viz bod 1.2.1), úprava dostala také zásadního zpřísnění, resp. velmi podstatné modifikace týkající se doby, za kterou se vydává získaný prospěch. Podle předešlé právní úpravy bylo období, za které se vydá získaný prospěch vytyčeno okamžikem nabytí právní moci rozhodnutí o úpadku. Tedy stanovená doba dvou let zpětně, za kterou se prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce a případný jiný prospěch získaný od obchodní korporace vydával, se počítal od tohoto okamžiku. Logicky byl dán značný prostor pro obstrukce ze strany členů orgánu, kterým postih hrozil. Ti se snažili jakkoli oddálit zjištění úpadku a vydání předmětného rozhodnutí, aby oddálili povinnost vydat prospěch za období před zjištěným úpadkem a logicky tak i snížili výši vydávaného prospěchu, čímž docházelo k poškozování majetkových zájmů věřitelů.¹¹⁶

¹¹⁵ Tuto povinnost mají v souladu s § 98 odst. 2 IZ zákonní zástupci společnosti, likvidátor a statutární orgán, mj. se uplatní § 21 odst. 1 písm. a) OSŘ.

¹¹⁶ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 66 odst. 1 písm. a).

Novela ZOK pochopitelně tento problém adresovala a stanovila nový počátek stanovení doby, za kterou se prospěch vydává. Podle novelizovaného znění je tímto okamžikem samotné zahájení insolvenčního řízení, a ne již den nabytí právní moci rozhodnutí o úpadku obchodní korporace. Tím, že je ustanovením § 98 IZ zároveň dána povinnost ke včasnému podání insolvenčního návrhu, byly možnosti jakýchkoli obstrukcí ze strany statutárního orgánu jednoduše anulovány. V případě, kdy by členové statutárního orgánu obstruovali zahájení samotného insolvenčního řízení, vystavili by se tím riziku odpovědnosti podle § 99 IZ.

V kontextu změny v osobní působnosti postihu vydání prospěchu popsané výše (viz 1.2.1) je vhodné dále poznamenat, že podle minulé právní úpravy to byly zpravidla pouze členové statutárního orgánu, proti kterým byl postih vydání prospěchu uplatňován. Nakonec právě oni mají v kompetenci obchodní vedení obchodní korporace a případné podání insolvenčního návrhu. Tedy je spravedlivé, když postih vydání v prospěchu bude uplatňován výlučně proti nim, jakkoliv to může být nevýhodné pro věřitele. Pro věřitele je však nakonec zejména zásadní, zda vůbec a jak vysokého výtěžku bude možné se uplatněním tohoto postihu domoci. Zatímco okruh postižitelných osob postihem vydání prospěchu byl významně zúžen, modifikace doby, za kterou se prospěch vydává, potenciálně zajišťuje získání vyššího výtěžku z uplatnění postihu. Ve výsledku tak lze konstatovat, že ochranná a kompenzační funkce postihu byla, s ohledem na zavedení výše popsaných změn, zachována a snad i posílena.

Zásadní roli může ve svém důsledku hrát však také zavedení diskreční pravomoci insolvenčního soudu (viz 2.2.2) ve věci stanovení délky období, za které se získaný prospěch vydává, když zákonem stanovená délka dvou let je stanovena jako maximální. V zásadě tak v praxi může relativně silný kompenzační potenciál postihu být narušen rozhodovací činností soudu, který by nadužíval mírnějších postihů nebo je např. uplatňoval neodůvodněně. S celkovým hodnocením dopadu změn je tak třeba počkat mj. na vývoj rozhodovací praxe insolvenčních soudů.

3.3. Vyloučení z výkonu funkce

Dalším již tradičním institutem právní úpravy úpadkových deliktů je postih diskvalifikace. Stejně jako v předcházející kapitole týkající se povinnosti k vydání prospěchu, je tak cílem této kapitoly spíše poukázat na významné změny novely ZOK a dílčí aspekty postihu významné z hlediska cílů práce.

Účelem postihu vyloučení je založit osobě, která pochybila při výkonu funkce, překážku v jejím dalším výkonu, a to jak v obchodní korporaci, vůči které se pochybení dopustila, tak také

vůči všem dalším, ve kterých funkci zastává. Právní mocí diskvalifikačního rozsudku tak pasivně legitimovaná osoba ztrácí funkci, resp. členství ve statutárním orgánu v obchodních korporacích, kde dosud funkci vykonávala a po stanovenou dobu je této osobě další výkon zakázán. Diskvalifikační rozhodnutí tak představuje překážku ve výkonu funkce, pro kterou osoba nemůže být zvolena členem statutárního orgánu. V případě, že by osoba i přes tento zákaz funkci dále vykonávala, vystavuje se riziku postihu podle § 65 ZOK. Rozhodnutím soudu však může být osobě v souladu s ustanovením § 64 odst. 2 ZOK dána výjimka z vyloučení, např. ve vztahu ke konkrétní obchodní korporaci.

Na rozdíl od majetkových postihů (jak byly vymezeny v úvodu této části), není diskvalifikace postihem, který by pravděpodobně sledoval hlavní zájmy věřitelů obchodní korporace v úpadku, jejichž zájmy budou předně povahy majetkové. Diskvalifikace svými účinky sleduje spíše veřejný zájem.¹¹⁷ Smyslem vyloučení osoby z výkonu funkce je totiž především zabránění jí v jejím dalším výkonu s ohledem na její potenciální pokračování ve škodlivém působení na obchodní korporace, ve kterých působí, a zároveň prevence před zahájením výkonu funkce v jakékoliv další. S ohledem na význam veřejného zájmu na vylučování osob z funkce, které při jejím výkonu selhaly, zavádí novela¹¹⁸ zákona o obchodních korporacích, ve znění účinném od 1. 7. 2023, ustanovením § 70 a násl. ZOK evidenci vyloučených osob. Tato evidence bude informačním systémem veřejné správy spravovaným Ministerstvem spravedlnosti České republiky a budou do ní zapisovány mj. osoby, které byly vyloučeny z výkonu funkce člena statutárního orgánu podle § 63 až 65 ZOK. Tato evidence bude neveřejná a bude tak sloužit především soudům pro vedení soudních řízení a notářům při notářské činnosti tak aby bylo zajištěno, že osoba vedená v evidenci pro překážku ve výkonu funkce nebude soudem nebo notářem zapsána do veřejného rejstříku jako člen orgánu.

Z evidence bude přitom možné na žádost u Ministerstva spravedlnosti obstarat výpis obsahující údaje o trvajících či zaniklých překážkách výkonu funkce žadatele, případně potvrzení, že žadatel v evidenci není veden nebo u něj již překážka výkonu funkce netrvá, které bude možné získat také ve formě ověřeného výstupu na kontaktním místě veřejné správy. Tato změna tak jistě významným způsobem přispěje k větší transparentnosti při výběru vhodných osob pro výkon funkce v obchodní korporaci. Celý koncept má navíc unijní rozměr a evidence

---

¹¹⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 3. 2021, sp. zn. 14 Cmo 56/2021-31. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/document-view.seam?documentId=njztqzshe3tax3woj3hg>.

¹¹⁸ Zákon č. 416/2022 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s využíváním digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností a fungováním veřejných rejstříků, ve znění účinném od 1. 7. 2023.

vyloučených osob bude zpřístupněna také příslušným orgánům členských států Evropské unie (blíže viz důvodová zpráva¹¹⁹).

Další významnou změnou, která byla již naznačena v textu týkajícího se diskrece insolvenčního soudu (viz bod 2.2.2), je skutečnost, že diskvalifikační doba u sankce vyloučení je nově koncipována jako maximální. Záleží tak plně na úvaze soudu, aby za posouzení okolností daného případu rozhodl, jaká délka diskvalifikační doby je jako sankce pro konkrétního člena odpovídající. Má jít o shodné nastavení, jaké zastává anglická předloha, čímž jsou mj. naplňovány evropské trendy, které cílí na mírnější postihy osob odpovědných z úpadku obchodní korporace.¹²⁰ Lze tak presumovat, že délka diskvalifikační doby bude obecně zkracována. Nicméně nelze přehlížet skutečnost, že společně s touto změnou došlo také k faktickému zpřísnění, resp. ke zjednodušení skutkové podstaty úpadkového deliktu, která tak bude pravděpodobně naplňována častěji, a tak bude pravděpodobně docházet i k častějšímu vylučování osob z funkce.

Zhodnotit, zda je tato změna přínosná pro věřitele, není jednoduché posoudit. V zájmu věřitele může být, aby diskvalifikační doba byla co nejdelší a bránila tak dalšímu výkonu funkce osoby, která při jejím výkonu porušila povinnosti a potenciálně by tak mohla ohrozit další společnosti, na nichž může mít věřitel majetkový zájem, zároveň má však věřitel zájem na efektivnějším uplatňování tohoto postihu. Primárním cílem věřitele při úpadku obchodní korporace však bude zejména *ad hoc* řešení právě nastalé situace, aby byl člen orgánu vyloučen pro konkrétní pochybení. Pro věřitele bude zásadní zejména vztah vůči konkrétní upadnuvší obchodní korporaci a nebude mít nutně zájem na tom, aby byl člen orgánu vyloučen z funkce dlouhodobě, do budoucna a zároveň ze všech obchodních korporací, k nimž věřitel nemusí mít obchodní vztah. Tedy lze usuzovat, že otázka délky diskvalifikační doby a vyloučení z dalších obchodních korporací bude spíše zájmem veřejným a neodpovídá nutně individuálnímu zájmu věřitele. Přesto, s ohledem na výše popsané změny, je aktuální podoba právní úpravy výrazně ku prospěchu samotným věřitelům, byť nepřímou. Rozhodně totiž přispívá k celkovému zkvalitnění správy obchodních korporací a dohledu nad jejich fungováním.

3.3.1. Vyloučení v insolvenčním řízení

Ustanovení § 63 odst. 2 ZOK stanoví, že je-li členu statutárního orgánu uložena povinnost podle § 66 odst. 1 ZOK, rozhodne soud i bez návrhu o jeho vyloučení z funkce. Vyloučení z funkce

---

¹¹⁹ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 416/2022 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s využíváním digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností a fungováním veřejných rejstříků, č. 416/2022 Dz.

¹²⁰ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k §63 až 65.

tak v takovém případě předchází incidenční řízení, v němž je rozhodnuto o naplnění znaků úpadkového deliktu a uložena sankce konkrétnímu členu statutárního orgánu. K vyloučení tohoto člena pak má dojít automaticky, když bylo zjištěno, že porušením svých povinností přispěl k úpadku obchodní korporace a svým jednáním tak naplnil skutkovou podstatu úpadkového deliktu. To je nejen efektivní s ohledem na důvody popsané níže v bodě 3.3.2 spočívající v logickém postupu automatického vyloučení osoby, u které bylo zjištěno takto závažné porušení povinností, nicméně důvodová zpráva k novele ZOK¹²¹ navržené ustanovení odůvodnila mj. také účelem úspor nákladů soudního řízení.

Povaha vyloučení v insolvenčním řízení má tedy v zásadě akcesorickou povahu k rozhodnutí o postihu podle § 66 odst. 1 ZOK. Samozřejmým předpokladem pro rozhodnutí o vyloučení v insolvenčním řízení je tak úspěch v incidenčním sporu podle § 159 a násl. IZ.

3.3.2. Vyloučení mimo insolvenční řízení

Vyloučení mimo insolvenční řízení podle § 63 odst. 1 ZOK není *stricto sensu* postihem za úpadkový delikt (není uplatňován v insolvenčním řízení za spáchání úpadkového deliktu), nicméně vzhledem k tomu, že ustanovení § 63 odst. 2 ZOK počítá s automatickým vyloučením osob při uplatnění postihu podle § 66 odst. 1 ZOK, je na místě se k vyloučení mimo insolvenčního řízení alespoň krátce vyjádřit a srovnat jej s „úpadkovým vyloučením“.

Jak bylo zmíněno v rozboru podoby skutkové podstaty úpadkového deliktu před novelou ZOK (viz kapitola 1.1), jedním ze zásadních problémů minulé právní úpravy bylo bezdůvodné vydělování různých skutkových podstat pro uplatnění stejného postihu, přičemž v případě diskvalifikace byl tento problém patrně nejzřetelnější. Dřívější právní úprava byla v tomto rozlišování neproporcionální a podmínky pro uplatnění postihu byly bez zřejmého důvodu výrazně odlišně přísné.

Novela ZOK tento problém sice částečně adresovala sjednocením skutkové podstaty úpadkového deliktu, nicméně v případě sankce vyloučení řešení nepřinesla. Zatímco dřívější úprava vyžadovala podle ustanovení § 65 ZOK naplnění kumulativně znaků „opakovaného a závažného“ porušení povinností, současná právní úprava v ustanovení § 63 ZOK od této kumulace znaků upustila a k naplnění skutkové podstaty tak nově postačí, když jednání bude

---

¹²¹ Důvodová zpráva 33/2020. op. cit. pozn. 1. k § 63 až 65.

jednotlivě buď dostatečně závazné nebo opakované, čímž došlo k patrnému zpřísnění této skutkové podstaty.

Avšak nedůvodné odlišení rozdílných skutkových podstat v novelizovaném znění v případě diskvalifikace zůstalo zachováno. Stále můžeme fakticky odlišovat novou sjednocenou skutkovou podstatu úpadkového deliktu danou ustanovením § 66 odst. 1 ZOK pro vyloučení v insolvenčním řízení. Druhá skutková podstata pak vyplývá právě z ustanovení § 63 odst. 1 ZOK pro vyloučení mimo rámec insolvenčního řízení. První skutková podstata tak spočívá v porušení povinností při výkonu funkce, v důsledku něhož dojde k přispění úpadku obchodní korporace, druhá počítá s opakovaným nebo závažným porušením povinností při výkonu funkce bez přispění k úpadku.

Cílem zákonodárců prezentovaným v důvodové zprávě k novele ZOK přitom bylo zejména odstranění nedůvodných rozdílů v uplatňování jednotlivých sankcí a sjednocení skutkové podstaty. Právní úprava postihu diskvalifikace však stále obsahuje tyto nedostatky. Novelou ZOK sice do jisté míry došlo k setření rozdílu v přísnosti obou skutkových podstat, nicméně skutková podstata podle ustanovení § 63 odst. 1 ZOK by stále mohla být chápána jako přísnější, vzhledem k tomu, že podmínkou k jejímu naplnění není způsobení úpadku obchodní korporace.

Na druhou stranu předpokladem pro naplnění skutkové podstaty podle § 66 odst. 1 ZOK je také porušení povinností při výkonu funkce, přičemž toto porušení má být zároveň předpokladem přispění k úpadku, je tedy zřejmé, že půjde zpravidla o porušení závažné nebo opakované, stejně, jak požaduje ustanovení § 63 odst. 1 ZOK. Zavedení automatického vyloučení při uplatnění postihu podle § 66 odst. 1 ZOK je tak spíše systematickým zjednodušením. Lze totiž presumovat, že naplněním skutkové podstaty podle § 66 odst. 1 ZOK bude vždy naplněna i ta podle § 63 odst. 1 ZOK. Ustanovení § 66 odst. 1 má tak do jisté míry povahu kvalifikované skutkové podstaty oproti ustanovení § 63 odst. 1 ZOK a je tak logické, že bude vyloučení v insolvenčním řízení v souladu s ustanovením § 63 odst. 2 ZOK uplatněno automaticky, když zároveň dojde k naplnění základní skutkové podstaty.

Mimo uvedené došlo také ke zpřesnění okamžiku, od kdy se zkoumá porušení povinností za období posledních tří let, a to obdobně jako u postihu vydání prospěchu podle § 66 odst. 1 písm. a) ZOK, od okamžiku zahájení insolvenčního řízení.

Závěr

Úvodem diplomové práce jsem vymezil některé základní výzkumné cíle, k jejichž zpracování měla práce směřovat. Jedním z těchto cílů byla analýza právní úpravy s ohledem na změny zavedené novelou ZOK, kterými mělo být mj. odstranění nedůvodných rozdílů mezi skutkovými podstatami úpadkových deliktů, odstranění výkladových nejasností a duplicit, vyřešení některých systematických nedostatků a celkové zjednodušení právní úpravy. Jak z rozboru diplomové práce vyplývá, těmto cílům se v mnohém podařilo dostat. Vytvoření jednotné skutkové podstaty úpadkového deliktu v souvislosti se zavedením společného, sjednoceného řízení formou incidenčního sporu vedeném v rámci insolvenčního řízení k uplatňování postihů z úpadkových deliktů skutečně odstranilo mnoho nedostatků, které právní úpravou v důsledku její celkové roztržitosti a nesourodosti postupovaly ve stavu před novelou ZOK. Novelizovaná podoba tak výrazně celou právní úpravu zpřehlednila a zjednodušila.

Nicméně ani nová podoba skutkové podstaty úpadkové deliktu se neobešla bez některých výkladových nejasností. Relativně volný a vágnější popis skutkové podstaty podle § 66 ZOK dává prostor potenciálnímu rozšíření a zpřísnění, které bude mít pravděpodobně v důsledku dopad i na stíhání širšího okruhu pochybení členů statutárních orgánů při výkonu funkce. Aktuální znění skutkové podstaty totiž nemá zcela jasné vymezení a dává prostor značným výkladovým extenzím. Přestože účel a smysl normy zůstává nenarušen a přirozené mantinely nové skutkové podstaty si lze domyslet a teleologickým výkladem určit, záleží nyní především na judikatuře, jak se k tomuto problému postaví a jak výklad upřesní. Zákonodárce se přitom mohl těmto nejasnostem vyvarovat a zvolit preciznější definici skutkové podstaty úpadkového deliktu.

Dále měla práce odpovědět na otázku, do jaké míry je podle aktuální právní úpravy reálné se z pozice věřitele domoci ochrany. V kontextu předešlého odstavce je tak třeba doplnit, že nakolik je výklad současné podoby skutkové podstaty úpadkového deliktu potenciálně extenzivní, pro věřitele to znamená zlepšení jejich pozice. Insolvenční správce v řízení o úpadku, zastupující majetkové zájmy všech přihlášených věřitelů, má totiž v důsledku této skutečnosti relativně usnadněné dokazování a unesení důkazního břemene v řízení by tak mělo být jednodušší. *À propos* faktický rozsah důkazní povinnosti, který byl už v minulé právní úpravě vcelku přísný a byl jednou z příčin spíše ojedinělého podávání návrhu ve věci sankčního ručení podle tehdejšího § 68 ZOK, zůstává i v současné podobě řízení v zásadě stejný. Reálný dopad zjednodušení skutkové podstaty na dokazování v incidenčním sporu je tak náročné odhadnout. Nicméně vzhledem k tomu, že návrh podle § 66 ZOK je nyní jediným způsobem, jak úpadkové postihy vůči členům statutárního orgánu uplatnit a tomu, že insolvenční správce je jedinou aktivně

věcně legitimovanou osobou k podání tohoto návrhu, k čemuž však může od věřitelského výboru dostat závazný pokyn (§ 66 odst. 2 ZOK), je přinejmenším jisté, že návrh ve věci úpadkových deliktů bude uplatňován častěji. K určitému zpřístupnění a zjednodušení právní úpravy tak zajisté došlo, tedy reálná možnost domoci se ochrany podle aktuální právní úpravy nebyla oproti znění před novelou ZOK přinejmenším oslabena.

V neposlední řadě bylo také cílem posoudit právní úpravu úpadkových deliktů s ohledem na její sankční postihy, a to s důrazem na kompenzační funkci postihů vůči hodnotě majetku upadnuvší obchodní korporace, která je nakonec primárním zájmem věřitelů. Závěr k tomuto lze stručně shrnout tak, že došlo zefektivnění uplatnění postihů na úkor potenciální výše vymožené kompenzační částky. Nahrazení konceptu sankčního ručení, které mělo skutečně spíše povahu sankce s ohledem na potenciální neomezenost výše ručení, institutem žaloby na doplnění pasiv znamená faktické omezení maximální možné výše vymožené částky, která se bude rovnat nejvýše rozdílu mezi souhrnem dluhů a hodnotou majetku obchodní korporace. Zároveň došlo k drobnému, spíše systematickému, zúžení okruhu osob, proti kterým mohou být úpadkové postihy uplatněny. Mohlo by se tak zdát, že následkem změn nové právní úpravy bude nižší míra náhradního uspokojení pohledávek věřitelů z uplatnění úpadkových postihů. Nicméně vzhledem k celkové podobě aktuálního konstruktů úpadkových deliktů, kdy budou postihy uplatňovány v zastoupení všech věřitelů a potenciálně také vůči více povinným osobám najednou, lze předpokládat jejich výrazně efektivnější uplatnění. Přestože současná podoba právní úpravy, s ohledem na zavedení diskreční pravomoci insolvenčního soudu a evropským trendům k zavedení mírnějších postihů, zavádá domněnkám, že celkové uspokojení z kompenzace získané uplatněním úpadkových postihů bude menší, jsem toho názoru, že v důsledku komplexnosti všech změn zavedených novelou ZOK bude ve skutečnosti výsledná částka vyšší.

Závěry diplomové práce lze shrnout a uzavřít tak, že přestože změny zavedené novelou ZOK mají rozdílné tendence, když některé v jistých ohledech přispívají k celkovému zefektivnění a zkvalitnění právní úpravy a některé méně, ve svém souhrnu je lze považovat za zdařilé s ohledem na zachování ochranné funkce a účelu právní úpravy úpadkových deliktů. Novela ZOK, s některými výtkami, splnila cíle, které si kladla a současná podoba právní úpravy poskytuje věřitelům upadnuvší obchodní korporace v zásadě efektivní nástroje obrany. Prostor pro zdokonalení je však zřejmý. Nakonec právo představuje organický systém, který se neustále vyvíjí i s ohledem na stále proměnné celospolečenské paradigma a dosáhnout jeho trvale perfektní podoby je přirozeně nemožné.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

a) Učebnice

ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN: 978-80-7598-991-8.

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena, a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2012. ISBN: 978-80-7502-299-8.

b) Odborné monografie a komentáře

ALEXANDER, Juraj, ARABASZ, Jindřich, ČÁP, Zdeněk, DĚDIČ, Jan, DOLEŽIL, Tomáš, FILIP, Václav, HRABÁNEK, Dušan, KRÍŽ, Josef, KUBÍK, Martin, LÁLA, Daniel, LASÁK, Jan, MAREK, Radan, MAULEOVÁ, Jana, NĚMEC, Libor a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

BONNARD, Jérôme. *Droit des entreprises en difficulté*. 4. vydání. 2009. Les Editions CEC s. 149. ISBN: 978-2-01-146008-0.

BROŽ, Jaroslav, BUDÍN, Petr, DADAM, Alexandr, KOZÁK, Jan, PACHL, Lukáš, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO182_2006CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

HURYCHOVÁ, Klára, BORSÍK, Daniel (eds.) *Corporate governance*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN: 978-80-7478-729-4.

SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. Dostupný z: <https://www-beck-online-cz>.

ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. Dostupný z: <https://www-beck-online-cz>. ISBN 978-80-7400-540-4.

ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN: 978-80-7400-799-6.

c) Odborné články a příspěvky

ČECH, Petr. *Nad několika rekodifikačními nejasnostmi*. Obchodněprávní revue, 2012, č. 11-12. ISSN 1803-6554.

FLÍDR, Jan. *Procesní legitimace insolvenčního správce podle § 68 ZOK*. Obchodněprávní revue, 2018, č. 2. ISSN 1803-6554.

HURYCHOVÁ, Klára. *OECD zveřejnila revidované Principy corporate governance*. Obchodněprávní revue, 2015, č. 10. ISSN 1803-6554.

KUPČÍK, Jan. *Proč má český wrongful trading do originálu daleko?* Obchodněprávní revue, 2017, č. 1. ISSN 1803-6554.

MACUR, Josef. *Zájem stran na vysvětlení skutkového stavu v civilním soudním řízení*. Bulletin advokacie. 1999, č. 2. ISSN 1210-6348.

VRBA, Milan. *Odpovědnost za nedostatek majetku při úpadku obchodní korporace*. Obchodní právo, 2020, č. 11-12. ISSN. 1210-8278.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

KÚDELKOVÁ, Michaela. (2006). *Corporate Governance - Správa a řízení společnosti*. [online; cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/rizeni-a-sprava-spolocnosti/corporate-governance---sprava-a-rizeni-spolocnosti--2566/>.

OŽANA, Jan, FOREJT, Jan. (2020). *Nová pravidla odpovědnosti členů statutárního orgánu podle velké novely ZOK aneb bude výkon funkce člena statutárního orgánu jen pro odvážné?* [online; cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nova-pravidla-odpovednosti-clenu-statutarniho-organu-podle-velke-novely-zok-aneb-bude-vykon-funkce-clena-statutarniho-organu-jen-pro-odvazne-112140.html?mail>.

SZWARC, Jan. (2020). *Zrušení možnosti založení ručení statutárního orgánu soudem dle § 68 ZOK*. [online; cit. 2023-05-30]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zruseni-moznosti-zalozeni-ruceni-statutarniho-organu-soudem-dle-68-zok-111547.html>.

[autor neuveden] (2014). *Distribution of the assets of the company in compulsory liquidation*. [online; cit. 2023-05-13]. Dostupné z: <https://cabinet-hawadier.fr/repartition-actifs-de-societe-liquidation-judiciaire/>.

3. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Návrh Směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU – COM (2016) 723 final, 2016/0359 (COD).

Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony.

Zákon č. 416/2022 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s využíváním digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností a fungováním veřejných rejstříků, ve znění účinném od 1. 7. 2023.

Francouzský obchodní zákoník – *Code de Commerce*.

Anglický zákon o diskvalifikaci ředitelů obchodních společností – *Company Directors Disqualification Act 1986*.

4. Seznam použité judikatury

Rozhodnutí francouzského Kasačního soudu, obchodní komora: Cour de Cassation, Chambre commerciale, du 30 novembre 1993, n° 91-20.554, Bull. civ. IV, n° 440.

Rozhodnutí francouzského Kasačního soudu, obchodní komora: Cour de Cassation, Chambre commerciale, du 26 juin 2001, 98-20.115.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2011, sp. zn. 22 Cdo 883/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 440/2013.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 9. 2017, sp. zn. 14 Cmo 360/2015.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 8. 2017, sp. zn. III. ÚS 2385/17.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2020, sp. zn. 27 Cdo 1319/2018.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 2. 2020, sp. zn. Ncp 132/2020.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 8. 2020, sp. zn. Ncp 460/2020.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 9. 2021, sp. zn. 5 Cmo 149/2021-202.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 3. 2021, sp. zn. 14 Cmo 56/2021-31.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. 7. 2022, sp. zn. 8 Cmo 137/2022.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 8. 2022, sp. zn. 5 Cmo 125/2022.

5. Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz.

Důvodová zpráva k zákonu č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, č. 33/2020 Dz.

Důvodová zpráva k zákonu č. 416/2022 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s využíváním digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností a fungováním veřejných rejstříků, č. 416/2022 Dz.

Úpadkové delikty dle zákona o obchodních korporacích

Abstrakt

Diplomová práce pojednává o velmi aktuálním tématu – problematice úpadkových deliktů podle zákona o obchodních korporacích, jejichž právní úprava dostala v posledních letech zásadních koncepčních změn. Novela ZOK přinesla kompletně novou podobu skutkové podstaty úpadkového deliktu, která sjednotila dříve nesourodé a nedůvodně rozlišené jednotlivé skutkové podstaty. V této souvislosti došlo také k přepracování procesní stránky právní úpravy zavedením společného řízení o úpadkových deliktech, které nyní tvoří součást insolvenčního řízení. Nakonec došlo také k upřesnění úpravy úpadkových postihů jakožto odpovědnostních následků za spáchání úpadkového deliktu, přičemž dřívější sankce ručení za dluhy obchodní korporace v úpadku byla dokonce kompletně nahrazena novým konceptem odpovědnosti za nedostatek pasiv převzatým z francouzského právního řádu.

Tyto změny právní úpravy jsou prací vyloženy v kontextu cílů, které si jejich zavedením kladla novela ZOK a dále s ohledem na obecný smysl a účel právní úpravy, kterým je zejména ochrana majetkových zájmů věřitelů upadnuvší obchodní korporace. Výklad je tedy směřován především na zhodnocení ochranné funkce právní úpravy úpadkových deliktů a její kompenzační účel vůči majetku obchodní korporace v úpadku, zmínka je věnována také naplnění veřejného zájmu na sankcionování odpovědných osob.

Práce je za účelem tohoto výkladu dělena do tří systematických částí, kdy obsahem první části je především definiční vymezení a výklad k současné podobě skutkové podstaty úpadkového deliktu a komparace s původní právní úpravou před novelou ZOK. Druhá část je věnována procesní stránce uplatnění postihů z úpadkových deliktů, kdy obdobně jako v první části je současná podoba procesního režimu mj. vymezena vůči minulé právní úpravě. V poslední části je věnována pozornost jednotlivým úpadkovým postihům, a to především s ohledem na dílčí změny, které v jejich konceptu přinesla novela ZOK, opět tedy nechybí komparace s dřívější právní úpravou. Důraz je kladen na posouzení jejich efektivity, v případě žaloby na doplnění pasiv a postihu vydání prospěchu, navíc na jejich kompenzační funkci a v případě postihu diskvalifikace pak zejména na prevenční účel postihu a naplnění veřejného zájmu.

Veškeré poznatky jsou hodnoceny zejména s ohledem na postavení věřitele, k jehož ochraně právní úprava úpadkových deliktů nakonec především směřuje.

Klíčová slova: Úpadkové delikty, odpovědnost při úpadku obchodní korporace, statutární orgán

Insolvency delicts under the Business Corporations Act

Abstract

The thesis deals with the very up-to-date topic of insolvency delicts under the Business Corporations Act, the legal regulation of which has undergone fundamental conceptual changes in recent years. The amendment of Business Corporations Act (the “amendment”)¹²² brought a completely new form of the *actus reus* of the insolvency delict, which unified the previously disparate and unjustifiably differentiated legislation. In this context, the procedural aspect of the legislation has also been redesigned by introducing joint proceedings on insolvency delicts, which are now a part of the insolvency proceedings. Additionally, the regulation of insolvency sanctions as liability consequences for the commission of a insolvency delict has also been clarified, with the former sanction of liability for the debts of a bankrupt business corporation being completely replaced by a whole new concept of “liability for lack of property” inspired by French law.

These changes to the legislation are set out in the context of the objectives pursued by the amendment and in the light of the general meaning and purpose of the legislation, which is, in particular, to protect the property interests of the creditors of the bankrupt business corporation. The interpretation is therefore directed primarily at the evaluation of the protective function of the legal regulation of insolvency delicts and their compensatory purpose with respect to the assets of the bankrupt business corporation, and mention is also made of the fulfilment of the public interest in sanctioning the responsible persons.

For the purpose of this interpretation, the work is divided into three systematic parts, where the content of the first part is mainly a determination of the definition and interpretation of the current form of the *actus reus* of the insolvency delicts and a comparison with the original legislation before the amendment. The second part is devoted to the procedural aspect of the sanctions for insolvency delicts, where, similarly to the first part, the current form of the procedural regime is also defined in comparison with the previous legislation. In the last part, attention is paid to individual insolvency sanctions, especially with regard to the changes in their concept brought about by the amendment, again without missing a comparison with the previous legislation. Emphasis is placed on the assessment of their effectiveness, in the case of liability for lack of property and the sanction of the return of profit on the assessment of their compensatory

---

¹²² Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony.

function, and in the case of the sanction of disqualification, in particular on its preventive purpose and the fulfilment of the public interest.

All the findings are assessed, in particular, in regard to the position of the creditor, to whose protection the legal regulation of insolvency delicts, after all, ultimately aims.

Key words: Insolvency delicts, liability for the bankruptcy of a business corporation, statutory body